

"ויקהל - פקודי"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

פרשת ויקהל

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל... ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש (לה, א-ב)

מובא בילקוט שמעוני פרשת ויקהל רמז תח: "ויקהל משה, רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד. אמר הקב"ה, עשה לך קהילות גדולות ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת, ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה, אסור והתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני".

ה"חתם סופר" מביא את דברי המדרש, שבשעה שהחכם יושב ודורש, והעם שומעים, מוחל הקב"ה עוונותיהם של ישראל. ומדקדק ה"חתם סופר", כיצד יתכן שמחמת מצווה כה קלה של שמיעת דרשה בבית הכנסת מוחל הקב"ה על כל עוונותיהם של ישראל!?! עוד דקדק ה"חתם סופר" בלשון המדרש 'העם שומעים', וכי יתכן שהחכם ידרוש והעם לא ישמעו?

ובאר: המדרש מדבר כאן על פשוטי העם, בליל שבת קוראים הם את כל המודעות בלוח, ובין המודעות הם מבחינים במודעה: '...בשעה פלונית ידרוש חכם פלוני בהלכה ובאגדה'. כעת עושים הם חשבון: מהאגדה ודאי נהנה, אך מה לעשות, לפני האגדה יש קצת הלכה... נו, ניחא, נשב קצת, נשמע איך שזה אומר כך וזה אומר כך, אחר כך ודאי נהנה מהאגדה. על כך שהם יושבים ושומעים בסבלנות את דברי החכם, למרות חסר הבנתם בהם, ודאי מגיעה להם מחילת עוונות. לכן, ודאי חשוב מאד שלא נעביר חלילה את השבת בין כר וכסת, אלא נלך לבית הכנסת ונשמע את הדרשן, אפילו אם לא נבין, מחילת עוונות ודאי יש כאן.

ומוסיף על כך ה'תפוחי חיים': 'ויקהל' הם ראשי תיבות - 'וביום השביעי יהיה לכם קדש', מדוע? מפני שעל ידי ה'ויקהל' – על ידי שבאים אנשים לשמוע את הדרשה, 'יהיה לכם קדש' – על ידי כך הופכת השבת ל'קדש'

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם" (לה, א)

רבי קופל רייך מבודפשט היה אומר: יהודים רגילים לשמוע את דרשתו של הרב, ולאחר מכן להעיר הערות ולהתווכח ביניהם האם יפה דרש או לא, אם צדק בדבריו, אם הדברים אינם נכונים. אך, לעולם לא יעלה על דעתם של יהודים "בעלי בתים" שגם צריך לקיים את דברי המוסר של הרב. לכן נאמר אצל משה רבנו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם: אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם" – לעשות אותם, ולא רק לשמוע.

שים לב ! אחדות לפניך (יחיאל מיכל מונדרוביץ)

פרשתנו פותחת ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ברדתו מהר סיני מצוה על התרומות לבניית המשכן. הג"ר שלמה קלוגר זצ"ל דורש על תיבת ויקהל, כי המשכן מכפר על חטא העגל, ושם נאמר ויקהל העם. התקהלות של מצוה מכפרת על ההתקהלות הפסולה. נמצאנו למדים, הגם שאחדות וקהליות היא ערך מקודש, אין בהן 'טוב מוחלט'. צריך זהירות מפוקחת איזו אחדות חיובית, ואיזו דחוויה ופסולה. הורדת המחסומים בין רבדי העם, והנמכת מעקות הפרדה בין בעלי רמות שונות בשמירת הדת, דורשת חשיבה ומשנה פיקוח. אין בסיס לטענה כי 'בשם האחדות' הותרה הרצועה. האתרוג, בעל טעם וריח המסמל את הצדיק, אמנם מתאחד בשעת הנטילה והמצווה עם יתר המינים, אך אינו נאגד עמהם. מיד בתום המצווה הוא מושב אחר כבוד לכלי נפרד. ללמדנו בא, כי גם הצדיק

המשפיע על האחרים ויורד אל העם ללמדם דעה את ה', שומר על היבדלות, אינו אדוק ואגוד עמהם, למען יישמר ולא יינזק מהם.

יסוד בחינוך הבנים הוא ללמדם 'השתייכות'. על ההורים להקנות לבניהם זהות חברתית ברורה. על אדם לדעת בברור להיכן הוא שייך, וממילא לאן הוא לא שייך. ההליכה במסלול ברור מגינה ושומרת מסטייה לשדות זרים. וכאשר ההורים עצמם ברורים בזהותם, זוכים הם להנחיל קו ישר לבנים.

בשבת זו, שבת מברכים אדר, מוסיפים את קריאת 'פרשת שקלים'. במשנה למדנו 'באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים'. שליחי בית-דין יצאו בהכרזה על הבאת מחצית השקל למקדש, וכן התריעו על איסור כלאים בשדות. רבותינו לימדו, כי כל איש הביא 'מחצית השקל' ולא שקל שלם, להורות כי שלימות באה רק מתוך אחדות. אך יחד עם הכרזה זו, על חשיבות האחדות, הזהירו גם מפני הכלאים! להתאחד רק בתבונה, בזהירות, בתשומת לב שאחדות זו לא תביא בכנפיה קלקול וכלאים! בגמרא נאמר (שבת יד:)'בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידיים יצאה בת קול (משלי כג טו) בְּנִי! אִם חָכַם לְבָךְ, יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי'. מה היא החכמה הגדולה בשתי תקנות אלו? דרש רבינו הקדוש מקאצק זי"ע שאכן חכמה גדולה יש כאן. 'עירובין' מסמל את המעורבות בין בני האדם, חיבור בין נפרדים לרשות אחת, חצר אחת, בית אחד, יחידה אחת. ואילו 'נטילת ידיים' יסודה ההבדלה בין האנשים, ההיטהרות בפרישות. חכמה גדולה היא לדעת לנווט בין השניים, להיות מעורב בין הבריות - ולהישאר נבדל. שְׁכָנוֹת טוֹבָה, קִירוּב רְחוּקִים, הכנסת אורחים, איחוד משפחות, כל אלה מידות נעלות המה, אך לא על חשבון חינוך ילדינו!

יש שיבואו בטענה "צריך להתגמש למען הקירוב", והתשובה כבר נמסרה ע"י אחד מחכמי ישראל "למדנו באבות (א יב) הלל אומר: הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה" משימתנו הקדושה כתלמידיו של אהרן לקרב את אחינו לתורה, ולא לקרב את התורה אליהם! בנינו עֲרָבִים לנו שזאת התורה לא תהא מוחלפת. נשמור על טוהר הַעֲרָבִים! שלום אין פירושו איבוד זהות או חלילה ויתור על ערכים. בחתימת המשניות שנינו (עוקצין ג יב) 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום'. השלום הוא רק כלי, הברכה היא קיום תורה ומצוות. בלעדיהן אין כל ערך לכלי. אחדות יכולה לבנות משכן, אך יכולה גם לעשות עגל זהב. לקראת פורים נגביר את 'משמר הגבול הרוחני', כי ילדים אוהבים להציץ מה יש 'מתחת לתחפושת'...

בהצלחה בעבודת הקודש

"אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה" (לה, א-ב) (. . הסנדלר)

פירש רבי משה יעקב רביקוב, המכונה 'הסנדלר': ' בדרך משל, כאשר אומרים על אחד שהוא 'ראש ישיבה', הכוונה היא שהוא ה'ראש' והמובחר מכל תלמידי הישיבה. וכן כאשר אומרים על אדם שהוא 'אב בית דין' היינו שהוא הגדול והנבחר מכל הדיינים. ולהבדיל, כשמכנים אדם בכינוי 'ראש הגנבים', משמעות הדבר שהוא הגרוע והשפל מכל הגנבים האחרים.

והנה בתפילת השבת אנו אומרים: "חמדת ימים אותו קראת, "הרי שיום השבת הוא הנבחר והמעולה ביותר משאר ימי החול, אך כדי לדעת אם מדובר בתואר כבוד או חלילה להיפך, תלוי כיצד האדם נוהג בששת ימי המעשה. אם עוסק הוא בתורה וחי חיי תורה ומצוות, אזי הכינוי 'חמדת ימים' הוא כינוי של כבוד. אך אם חלילה הוא מבטל את זמנו ועוסק במעשים רעים ומידות מגונות, אזי הכינוי של השבת כ'חמדת ימים' הרי זה גנאי ובזיון לשבת. זהו שרמז הכתוב: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים" שאם כל ששת הימים מתנהג כראוי, אז "יום השביעי יהיה קודש" - שיתעלה עוד ועוד ויתקדש בקדושת השבת

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (לה, א) (עוללות אפריים)

פירש"י למחרת יום הכפורים ע"כ. יש לומר בדרך צחות, דהנה בעונותינו הרבים ישנם אנשים באחינו בני ישראל שביום הקדוש באים לבית הכנסת ומתפללים ומתענים ומתוודים, ועושים את כל מצות היום כדת וכדין כצדיקים ממש, אבל למחרת יום הכפורים שוכחים הכל מה שעשו אתמול וחוזרים לסורם לחיי היום יום, וזהו מה שאומר הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל למחרת יום הכפורים ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" שגם למחרת יום הכפורים חייבים לקיים את כל התורה ולא רק ביום הכפורים ....

"ששת ימים תעשה מלאכה" (לה ב)

המשמעות של המילה "תעשה" היא שמלאכה נעשית מאליה.

ולכאורה אין הדבר כן הלא אנו עמלים קשה בכל השבוע לפרנסת ביתנו? כיצד אומרת התורה: "ששת ימים תעשה" מלאכה" – מאליה! ?

בכל ערב שבת אנו אומרים לקראת שבת לכו ונלכה - כי היא מקור הברכה (פיוט לכה דודי)

למה הדבר דומה: ליציאת הנשמה מהגוף - כשהאדם מת נשמתו יוצאת והגוף מתפורר ונרקב... זאת אומרת שהנשמה מחייה את הגוף. לולא הנשמה אין קיום לגוף.

והנמשל: השבת היא "מקור הברכה" - היא מחייה את הכסף שהשגנו במהלך השבוע בזיעת אפנו...

הראיה: עשרות אנשים עובדים 24/7 ובמהלך השבוע מנסים לעשות שעות נוספות ולוקחים שתי משמרות בשבת על מנת להכפיל את שכרם. אך דא עקא מתברר שאינם סוגרים את החודש... הייתכן ?!

כיצד יהודי פשוט ששומר שבת ומתפרנס בשכר מינימום מסתדר, ואילו הם, שמוסרים את נפשם בעבודה אינם מצליחים להשיג את מבוקשם ! ?

התשובה פשוטה:

השבת היא מקור הברכה היא המחיה ושומרת על הכסף שעבדנו עליו במהלך השבוע - נותנת בו ברכה.

שורש של המילה ברכה הוא ב.כ.ר אלו האותיות היחידות בא'-ב' שהן כפולות מקודמיהן (ב' היא פי מהאות א' שניים ק' הנמצאת לפנייה) לומר לך שאפילו. כ' כפולה מהאות י'. והאות ר' כפולה שתרוויח מעט - תהנה כפליים... כי שמירת השבת תכפיל את ההנאה ממה שתקבל במהלך...מהאות...השבוע

אם כך יוצא

ש-"ששת ימים תעשה מלאכה" אומרת התורה שהמלאכה נעשית מאליה - כי השבת מברכת אותה...

כל העושה בו מלאכה יומת (לה, ב) (הרב בנימין אסולין)

בעיר ברעזאן, עירו של הגאון רבי שלמה שבדרון, המהרש"ם, נפרצו חומות השבת. הדבר אירע על ידי ספרים שפתחו את מספרותיהם גם בעיצומו של יום השבת וזאת כדי לספק את רצונם של גויי העיר להסתפר דווקא ביום זה.

הזמין המהרש"ם אל ביתו את כל הספרים פורצי הגדר ודיבר על ליבם שייאותו לסגור את חנויותיהם ביום השבת, ואף דרש מהם לחתום בכתב ידם על שטר התחייבות שאכן כך יעשו. הסכימו הספרים לדרישתו של הרב אולם בתנאי שכולם כאחד יחתמו על השטר, שהרי אחרת, אם ייסגרו כולם את חנויותיהם ואחדים יפתחו, הרי שאותם יחידים יזכו בכל הלקוחות. לבסוף הסכימו כולם לחתום חוץ מאחד שנותר עומד במריו.

דע לך – נזף בו המהרש"ם – הרבה דרכים למקום, ואם לא תאוות להפסיק בחילול השבת לבסוף תיאלץ לסגור את חנותך גם בימות החול! ... אדם זה היה קשה עורף ולא האזין לדברי הרב. מחמת סירובו לחתום - לא חתם איש. כאשר יצאו הנאספים מביתו של הרב ועברו מרחק מה, התמוטט לפתע עץ גדול היישר על אותו מרדן מחלל שבת... כאשר ראו כולם כי כן מיהרו ושבנו אל ביתו של הרב, שם חתמו על השטר המחייב אותם לשמור שבת.

שבת שבתון לה'... " (לה, ב) (שיח אבות)

הר"ת של שבת: שינה (שינון) – בשבת – תענוג. ומספרים על הצדיק ר' נטע מאוורטש שלא היה ישן כלל בשבת, ובליל שבת היה לומד כל הל"ד פרקים של מסכת שבת כשהוא עומד על רגליו. הוא היה אומר: הקיסר נפוליון לא היה יושן שלושה ימים ברצף מעת שהוכתר לקיסר, לאמו הישישה שהפצירה בו לישון מעט, אמר: בשעה שאני ישן איני קיסר, וחבל להחמיץ בשינה את המלוכה לזמן מה. לאחמ"כ התרגל לא לישון אף פעם בשעות היום. והרי שבת היא מלכתא, לכן לא רצה לישון בשבת.

ומה עם כבוד השבת? (עלינו לשבח)

שאלה: בני זוג המגדלים משפחה ברוכת ילדים, והבעל טוען שכיוון שבני הבית משתמשים בכלים רבים במהלך השבת, ולאשתו יהיה קשה לשטוף את כולם, הוא מעדיף שישתמשו בכלים חד פעמיים, כך שלאחר האוכל מורידים את המפה - שגם היא חד פעמית מן השולחן, עם כל הכלים והפסולת, ומשליכים לפח האשפה. והכול כדי להקל מעל אשתו את עול הבית. האישה מצידה, טוענת שאמנם השימוש בכלים חד פעמיים יקל מעליה את עול הבית, דבר שאולי יגרום לה 'עונג שבת', אבל מאידך היא שואלת 'ומה עם כבוד השבת?'

תשובה: "ל על פי מעשה שהיה אצל דודי מרן החזון איש זצ"ל. בני התורה הליטאיים מכבדים כידוע את השבת בעניבה יפה. והנה, הגיע בחור ישיבה אל מרן זצ"ל ותיאר בפניו את הקושי שיש לו בימי הקיץ בעניבת העניבה, כיוון שהוא מזיע ביותר, וממצחו נוטפים אגלי זיעה, ואם כן - שאל הבחור - האם אני יכול ללכת בלא עניבה, או שמא יש בכך זלזול בכבוד השבת? וסיפר שהחזו"א השיב ש'אם אין עונג, אין גם כבוד', דהיינו שאם הבחור אינו נהנה מהעניבה, אין בכך גם כבוד לשבת. לפי זה אפשר היה להשיב גם כאן, שכיוון שיש קושי גדול בשטיפת הכלים, אם כן אין בכלים החד פעמיים משום זלזול בכבודה של השבת.

בואו חשבון (גד שכטמן)

באחת ממדינות אפריקה הגיעו הורים לחידון פומבי של ילדיהם בחשבון. והשאלה הראשונה הייתה כמה זה 7+2?

כל הילדים צעקו במקלה: 10.

ההורים: "תנו להם עוד צ'אנס, תנו להם עוד צ'אנס..."

שוב נשאלה השאלה: כמה זה $6+3$? והילדים ניחשו: 8.

ההורים: "תנו להם עוד צ'אנס, תנו להם עוד צ'אנס..."

"ניסיון אחרון", הכריז המורה המנחה, "כמה זה $4+5$?". והילדים עונים יחד: 9.

וההורים צועקים: "תנו להם עוד צ'אנס, תנו להם עוד צ'אנס..."

***

פרשיות השבוע שלפנינו ויקהל-פקודי הינן בעצם סיכום כולל של מלאכת המשכן. המעניין הוא שלאורכן של שתי הפרשיות חוזרת התורה בפרטי פרטים על נתונים שנכתבו בפרשיות תרומה-תצווה באריכות רבה וכעת ניתן לסכמם בהרבה פחות מילים, וזאת למרות שאין בתורה אות אחת מיותרת. לדעת מפרשים רבים רצתה התורה להטמיע בנו את העובדה שעשייה ללא חשבון וסיכום מדוקדק - אינה עשייה שלמה.

זהו בעצם הבסיס והמקור לכל המושג "חשבון נפש" שעל כל יהודי לערוך בינו לבין בוראו. שכן השאלה היחידה שעליה יצטרך האדם לתת את מלוא חומרת הדין לעתיד לבוא תהיה: כמה התקדמת בעבודת ה' בעזרת הכלים שעמדו לרשותך. שהרי לכל יהודי ניתנו כישרונות ומעלות באופן המיוחד רק לו, אם יערוך את חשבון נפשו כיאות יוכל לדעת כמה ניצל מכוחותיו כהוגן.

מסופר שנכדו של רבי ישראל מאיר הכהן מראדין - המכונה 'החפץ חיים' - פנה אליו בשאלה: "סבא, בן כמה אתה?". חייך החפץ חיים ואמר לו: "אענה לך על שאלה זו בהמשך". לאחר כמה דקות קורא לו הסבא ומושיט לו מעטפה: "זה מתנה מסבא". הנכד המנומס אמר תודה והתכונן לצאת.

"אינך מתכונן לספור כמה כסף קיבלת?", שאל החפץ חיים את נכדו. "סבא, אותי לימדו שמתנה לא סופרים". חייך החפץ חיים ושיבחו: "תשובה נכונה. אכן, מה שמקבלים במתנה לא סופרים. וכיון שחיינו של האדם עלי אדמות הינם מתנה משמים - מה לו כי יספרם?".

נכדו של החפץ חיים קיבל תשובה לשאלתו, אבל אנחנו נותרנו עם קושיה. וכי אצל החפץ חיים אין מושג של "חשבון הנפש"? אדם אינו צריך לפקח על שנות חייו לבל יתבזבזו לשווא?

נחלק את חיי האדם לשני מישורים בהכללה גסה - ימים ושנים. אדם אשר מנצל כל יום בחייו להתקדם בעבודת ה' וברוחניות, בתיקון מידותיו ובעזרה לסובב, הרי שבכלל מאתיים מנה ומתוך הסיכום של כל יום תבוא ההתקדמות לידי ביטוי גם בסיכום השנתי.

אולם אדם שבסוף כל שנה יעשה מאזן כללי ולא חשבון פרטי בסופו של כל יום, ייתכן מאוד שהתקדמותו המזערית מרשימה אך ורק משום הזמן הרב שעבר מהחשבון הקודם, אבל בעצם אם נחלק את ההתקדמות של השנה האחרונה לימים - רוב הזמן עבר בבטלה אחת גדולה...

האגדה מספרת על אותו אדם שנקלע לבית הקברות של עיר גדולה, ולהפתעתו הרבה גילה שגילם של הנפטרים בעיר הוא תמוה ביותר. על אחת המצבות נכתב: "פ"נ... שנפטר בן שלוש שנים, הותיר אחריו זרע ברך ה'", ואילו על מצבה סמוכה היה גילו של הנפטר כבן שנה ורבע, ומספר צאצאיו - לפי המצבה - נשק בשעת פטירתו למאה...

רץ מיודענו לרב העיר ושאל אותו: "רבנו, כלום מגיפה פרצה בעיר? מדוע נפטרו אנשים אלו בגיל כה צעיר?! ואיך תיתכן העובדה שילדו בגיל כה פעוט?". ענה לו הרב: "אצלנו בעיר לא כותבים את מספר שנות חייו של הנפטר בפועל, אלא רק את מספר הימים שניצל להתעלות בעבודת ה' ואתן צירפנו לשנים".

***

מובן מאליו שהיחיד שיוכל לדעת את התקדמותו האמתית של כל נברא בעבודה המוטלת עליו - הוא בורא העולם חוקר לב וכליות. אך זאת למדנו מפי חז"ל בהזדמנויות שונות: "יודע צדיק נפש בהמתו", ו"לב יודע מרת נפשו".

אם נאמץ לעצמנו דרך זו של "חשבון הנפש" בצורה יומיומית, ואפילו אם כשלב התחלתי נבחר לעשות זאת רק במצווה אחת או יחסית למידה אחת שעלינו לתקן - הרי שנוכל להתקדם מעלה מעלה בשלבי הסולם הרוחני, ובעיקר נדע היכן אנו עומדים ומה עדיין לא כבשנו. רוב הסיכויים שבכך נחסוך מעצמנו את הצורך לבקש לאחר מאה ועשרים שנות חיים - צ'אנס נוסף...

הקוף, התור והשבת (גד שכטמן)

למה התור הזה לא אז? מה מונע מהאדישים שבהתחלה להתקדם? רטנו אנשים שעמדו בסוף התור הארוך. ברוסיה שלפני נפילת מסך הברזל תורים ארוכים היו עניין שבשגרה, על כל דבר פעוט הוצרכו אנשים להמתין לתורם, והתורים הללו היו בהחלט לא קצרים. הלצה רווחה בזמנו, שאחד האנשים התכופף בכדי לקשור את שרוך נעלו, מאחוריו נעמד אדם שחשב שכאן יש תור לחלוקה כלשהי, וכך נוצרה הסיטואציה בה פתחנו. לאחר דקות ארוכות של תסיסה בסוף התור, החליט אדם מעשי להתקדם לראש התור ולשאול למה מחכים (בישראל שואלים: מה מחלקים...)? העומד בראש התור משך בכתפיו: "עמדתי לרגע ולפתע נהיה תור". "אז מדוע אינך הולך?" תמה השואל, והראשון תמה על עצם השאלה: "ללכת? עד שנהייתי ראשון בתור...!"

*****

שבת. אחת המצוות העיקריות והבסיסיות ביותר בתורתנו, שחז"ל הפליגו רבות במעלת השומר אותה. מיד עם תחילת הפרשה מלמדת התורה "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת-שבתון לה". התורה אינה כותבת כאן ששבת הוא יום קדוש, אלא "יהיה לכם קודש".

במה מתבטאת קדושה זו?

עוד צריכים להבין: ל"ט מלאכות חולין נאסרו בעשייה בשבת, שלושים ותשע פעולות יסוד המכילות בתוכן את הבסיס לקיום האדם בעולם, ביניהן: חרישה, זריעה, אריגה, אפייה, בנייה וסתירה ועוד. מדוע בעצם צריכים אנו לשבות מעשייה פעלתנית? מה רע בבישול ארוחה טובה ביום השבת, או הזדמנות מצוינת לבנות פרגולה בחצר?

יודעים מה? לשלוח הודעת טקסט. מה הבעיה?... אי שם ביערות, נמצא קוף קטן המהווה אתגר לצידים. קוף זה, זריז ומהיר משאר הקופים, קשה ללכוד אותו בציד רגיל כשאר החיות, אך דווקא בשל נדירותו הוא מבוקש מאוד. והנה, גילו הציידים דבר מעניין מאוד, קוף זה מוכן לעשות הכל, אבל ה-כ-ל, בכדי לאכול מנת אורז מבושל... לא ברור כיצד טעם הקופיף אורז לראשונה (אלא אם כן יתברר שהוא נולד בפרס...), אך עובדה זו עמדה לצידם של החפצים בו. מכאן והלאה הם החלו לחשוב כיצד לרתום נתון זה לטובתם והתברר להם דבר נוסף מדהים: הם הכינו אורז חם מדיף ריח מגרה, הכניסוהו בכלי שאותו קיבעו לאדמה, למעלה פתחו בו חור צר במיוחד, המתוכנן בצורה כזו שרק כף ידו של הקופיף תוכל להיכנס, ואך ורק במצב שהיא פתוחה. הניחו הציידים את מוקש האורז בסביבת גידולו של הקוף והמתינו.

העבודה - משחררת או כובלת? הקוף שהריח את המאכל האהוב עליו ביותר לא המתין שנייה נוספת, דילג וקיפץ ותוך שניות הגיע למתקן המיוחד. את כף ידו תחב לתוך החור שגילה, קפץ את כף ידו כשבתוכה אורז חם מלוא החופן, וניסה להוציא את היד. אבל אז גילה שהדבר בלתי אפשרי... היד הקפוצה כבר לא יכלה לצאת מהחור הצר.

הציידים התקרבו מאחור בלאט, פחדו שמא הקוף יברח מידם, אבל הקוף לא חשב לרגע להתיימש ולעזוב. עד שהוא הגיע לאורז?!... משך את ידו בכח, ניסה לנתק את המתקן או לכל הפחות את המכסה, ומאומה לא עזר. הציידים במרחק נגיעה ממנו, והקוף מיילל נואשות, אבל את האורז אינו עוזב! וכך, כשכף ידו הקמוצה מלאה בתענוג החביב עליו, נלכד הקוף כשתאוותו בידו ואינו נהנה ממנה מאומה.

שבת קודש "לנו?"

שמירת שבת, מבארים חז"ל, נועדה למטרה אחת ויחידה: להעניק מנוחה מושלמת לנשמתנו מטרדות החולין וחיי היום יום. משום כך, כלל פעולות החולין שמבטאות את היצירה, העשייה, המרוץ אחר ההספקים וניצול הזמן, כל אלו פוגעים ביכולת לחוש מנוחה אמיתית מטרדות הזמן ושחרור איכותי מכבלי העבודה ל 24 - שעות בכדי לצבור כוחות נפש להמשך החיים. אשר על כן, אסרה התורה כל פעולה ומלאכה שתפקידם ליצור ולעשות דבר חדש, משום שעשייה כזו שיש בה משום חיבור לעשייה של כל ימות החול, מונעת מהאדם את מנוחת הנפש והשלווה לה הוא זקוק לצורך אגירת כח נפשי. קידוש יום השבת נועד אפוא עבורנו.

***

קודש היא "לכם" שבת המלכה.

אדם היכול לשלוט על עצמו ולא להיות משועבד לעסקי החולין, מרוויח שלא יהיה מצב הכובל אותו להרגלים המזיקים לו, אך אינו יכול לעזובם. כמו הקוף שאוחז באורז ומסרב לעזוב. עשיית מלאכה בשבת בטענה שבכך מנצלים זמן 'מיותר', כמוה כעומד ראשון בתור ארוך בו אין מחלקים מאומה...

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות; ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי (לה, א) (ו')

רפאל מהמבורג)

יש לעיין, הרי רוב מצוות השבת הן מצוות לא תעשה, ואם כן מדוע התורה אומרת "אשר צווה ה' לעשות"? לכאורה התורה הייתה צריכה לכתוב "אשר צוה ה' לא לעשות", או בדומה לזה?

עוד יש לעיין מדוע התורה מצווה ש"ששת ימים תעשה מלאכה", וכי חייבים לעבוד בכל ששת ימי השבוע כדי לקיים את מצוות השבת? (ועיין רש"י על אתר מה שתירץ).

ונראה לתרץ לפי הגמרא בקידושין לט; שם נאמר שאם ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצווה. מפרשת שם הגמרא שהכוונה היא שאם בא לפניו דבר עבירה והתגבר על יצרו ולא עשה אותה, אזי נותנים לו שכר כאילו עשה מצווה. על דרך זו אומרת הגמרא במסכת יומא (פו:): שהדרך לדעת אם החוטא חזר בתשובה שלימה היא שאם הגיעה לפניו אפשרות לעבור את אותה העבירה ולא עבר עליה, אזי אנו רואים שחזר בתשובה. ודאי שכל האמור הוא דווקא כשהייתה לו תאוה לעבור והתגבר.

על פי הנ"ל אפשר להסביר גם את הפסוק בפרשתנו. מי שעובד כל ימי השבוע ויש לו רצון להמשיך לעבוד גם ביום השביעי - בין אם הסיבה היא כלכלית ובין אם מסיבה אחרת, אזי כשהוא מתגבר על יצרו ולא עובד ביום השביעי נחשבת לו שביתה זו כמצווה בפני עצמה. לכן אמרת התורה "אשר צוה ה' לעשות" - ששביתת בעלי מלאכה בשבת היא העשייה הרוחנית הגדולה ביותר. כמו כן, שביתה בשבת מקבלת את מלא עוצמתה כאשר היא נעשית ב"שב ואל תעשה" - הרי פשוט שאדם שאינו עמל במשך השבוע אין לו קושי להמשיך בכך גם בשבת, וזו כוונת התורה באמרה "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי תשבות"...

זיקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה (לה, א-ב)
(עולמו של אבא" (עמ' קנח)

הגאון ר' עמרם בלום אב"ד אויפאלו היה אומר בדרך צחות על פי מציאות זמנו: "ויקהל משה את כל עדת בני" בתחילה חשבו היהודים שמדובר בסתם אסיפה פומבית בקונגרס, שניתן להתווכח בו על נושאים מסוימים, ולכן באו כולם, אבל כששמעו שאמר משה "קחו מאתכם תרומה" אז "ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה..."

וביום השביעי יהיה לכם שבת שבתון לה' (לה, ב) (וקראת לשבת עונג)

נוהג היה ה"חפץ חיים", בבואו בליל שבת לביתו מבית הכנסת בלוויית אורחים שהביא לסעודת שבת, לא היה מזמר פזמון "שלום עליכם מלאכי השרת", אלא היה מקדש מיד ואת הפזמון היה מזמר בתוך הסעודה.

פעם אחת התארח בבית ה"חפץ חיים" הגאון הצדיק רבי יהודה ליב חסמן, רבה של העיר שטוצין, ולימים משגיח בישיבת "כנסת ישראל" בחברון ובירושלים.

כאשר ראה האורח את מנהגו זה של ה"חפץ חיים" תמה לפשר הדבר ושאל: יאמר לנו רבנו, והרי שני מלאכים מלווים אותנו כעת, האם אין זה ראוי שנאמר להם "שלום עליכם"?

אכן – נענה השיב ה"חפץ חיים" – אלא שנצטוונו במצוות הכנסת אורחים, האורח מן הסתם רעב הוא וקשה לו להמתין עד שאסיים את זמירותי, ואילו המלאכים אינם זקוקים לאכילה ואינם סובלים צער רעב, יכולים הם אפוא להמתין עד שהאורח ישיב את ליבו...

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ (לה, ב) (יוסף לקח)

שואל רבנו יעקב מדובנא בספרו אהל יעקב מדוע הפליג הקב"ה דווקא במצוות השבת לקראה "קודש", מה שלא מצינו בשאר מצוות התורה?

והביאור לזה, כי התורה באה למלאות חסרונו של האדם. אם ירא שמים הוא, ובכל ימות השבוע עוסק הוא בפרנסתו, אך אין לו זמן פנוי לשבת ולהגות בתורה. לזה באה השבת, ואז זמנו פנוי להגות בתורה באין מפריע. וכן האדם ההמוני, אשר בימות השבוע עוסק הוא בענייניו, ואין לו פנאי לטייל ולאכול ולנוח כדבעי, בשבילו השבת הוא זמן איכות בו יוכל למלאות כריסו במעדנים, לטייל ולנוח. אמרו על כך בדרך מליצה, כי כל המועדות בטלים לעתיד לבא חוץ מן הפורים. ומדוע? כי הוא החג היחיד בו אין ביטול מלאכה, ונצטוונו רק לאכול ולשמוח. חג שכזה אינו יכול לבטלו...

ומצינו במדרש תנחומא (פנחס) כי מין אחד שאל את רבי עקיבא, מדוע הנכם שומרים את המועדים והשבת, והלא כתוב "חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי", ואין הקב"ה חפץ בזה? ענה לו ר"ע,

וכי כתוב "חדשי ומועדי"? והלא כתוב חדשיכם ומועדיכם! אם הוא בשביל עצמכם שנה נפשי, אך אם תעשו לשמי, אוהב אני אותם!

ובזה גם יש לבאר, מה שאמרו חז"ל (ביצה טו:): כי אומר הקב"ה "בני, לוו עלי ואני פורע", אם תלו "עלי" לצורכי, ולא לצורככם, אזי אני פורע. אך אם הוא לצורך מילוי כריסכם, אזי "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות", כאשר הוא "שבתך", עדיף שתעשנו חול, כי אינני פורע לשבת שכזו...

והמתיק זאת רבנו במשל נאה. גביר אחד עזב את משפחתו ואת עירו, והלך לדור בארץ רחוקה. לאחר שנים וימים, כאשר מצפה הוא מידי יום ביומו לדעת את שלום בני משפחתו וידידיו ומכריו, נקלע לאותו מקום הלך עני אשר מקום מוצאו היה עיירתו של אותו גביר. שמחתו של הגביר למראה ההלך לא ידעה גבולות, ומיד יצא הוא לקראתו וקיבלו במאור פנים והכניסו לביתו. וביקש ממנו שיספר לו מעט ממשפחתו ומכריו. אמר לו העני, כעת ממחר אנכי לפרנסתי, כי זקוק אני לקבץ נדבות ואין עתותי בידי לשבת ולשוחח אתך. אמר לו הגביר; וכמה מקבץ אתה ליום? נקבה שכרך עלי, ואשלם לך. ובלבד שתשב ותספר לי מהנעשה ונשמע שם. אמר לו העני, אשמח לקבל את הצעתך, אך קודם שאפתח את פי אבקש ממך כי תיתן לי משהו למאכל, משום שכבר ימים שלא בא לפי מאכל ראוי לשמו. נענה הגביר גם לזאת ברצון, והביא לו ממיטב המאכלים והמשקאות. לאחר שאכל ושבע ודשן, הבחין הגביר כי העני הלז הניח ראשו על גבי השולחן, והכין עצמו לנום מעט. או אז לא יכול הגביר לכלוא את זעמו, והחל מזדעק, הוי נבל! וכי בשביל זה שילמתי לך, והאכלתי והשקיתי אותך? ומה זה העזת להירדם אחר כל מה שנתתי לך?.. כך הקב"ה, נותן הוא לאדם, ממון להוצאות השבת, ואף מצווה להתענג במאכלים מיוחדים לכבודה של המלכה. אך כל זאת בתנאי שיפנה מעיתותיו לעסוק בדברי תורה. אך אם האדם אחר כל זאת מניח ראשו על הכר, ושוכח מהתחייבויותיו, אומר ע"כ הקב"ה חודשיכם ומועדיכם שנה נפשי ה"י.

לכן ציווה הא-ל, כי שבתון שבת קודש, יהא קדוש הוא לה', ואז ישמח הוא עמנו בעסקינו בדברי תורתו הקדושה. יזכנו ה'.

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (להב) (וקראת לשבת עונג)

בתלמוד ירושלמי (מסכת שבת פרק ט"ו) מובאים דבריו של רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא, שאמר: לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה!

ובמשנה ברורה (סימן ר"צ ס"ק ז') הרחיב וביאר שלא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי לעסוק בהם בתורה מפני שבכל ימות החול טרודים האנשים במלאכתם ואין להם פנאי לעסוק בה כראוי, לפיכך – כותב ה"משנה ברורה" – אסור לאדם לפנות עצמו מדברי תורה ולקבוע סעודתו בשעה שדורשים בבית המדרש דברי תורה ברבים, אלא יקדים את סעודתו או יאחר אותה. ומכאן – מסיים ה"משנה ברורה, את דבריו – תוכחה לאותם אנשים שמטיילים בעת ההיא בשוקים וברחובות... כי אפילו סעודת שבת שהיא מצווה אסורה אז מפני ביטול תורה, וכל שכן שאסור לטייל ולהרבות אז בשיחה בטלה!

משל נפלא על כך אמר החכם רבי שלמה ששון:

סבל אחד היה עמל קשה מאד לפרנסתו. בסופו של יום היה שב אל ביתו תשוש, עייף ויגע. יום אחד בהיותו בדרכו לשוב אל ביתו ראה התקהלות גדולה בפתחו של אולם מרכזי שבעיר. מה הדבר? התעניין הסבל – מפני מה נדחקים כאן אנשים כה רבים? מרצה ידוע הגיע לעיר – ענה לו אחד

האנשים – פיו מפיך מרגליות והכול משחרים לשמוע את מוצא פיו. כדאי מאוד גם לך להיכנס לשמוע את דבריו – ממש נופת צופים!

עמד הסבל בתור וכאשר הגיע תורו נכנס לאולם ותפס את מקומו בכיסא מרופד ונוח. כעבור דקות מספר עלה המרצה אל הבמה והחל לרתק את שומעיו בהרצאתו. הסבל, שעיף היה מעמל יומו לא יכול להחזיק מעמד ועד מהרה נעצמו שמורות עיניו ושקע בשינה עמוקה... קול מחיאות כפיים סוערות עוררו אותו משנתו. היה נפלא – אמר לו שכנו שישב כיסא לידו – האין זאת? נפלא... – מלמל האיש הכיסא היה נוח וגם החימום פעל כראוי... האם לשם כך באת לכאן? – התפלא שכנו – רק כדי לשבת על כיסא ולהתחמם מעט?!...

כן הוא גם הנמשל – אמר רבי שלמה – הקדוש ברוך הוא נתן לנו מתנה יקרה מבית גנזיו ושבת שמה, כדי שנוכל לעסוק בתורה ולהגיע ביום זה למעלות נשגבות. אדם שמכלה את יום השבת בשינה ובשיחה בטלה הרי הוא ממש כאותו סבל...

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' (להב)

המפרשים עמדו על הכפל "שבת שבתון". ויש ביאורו ביאור נחמד עפ"י מ"ש בשבת (דף סט ע"ב) מי שהיה הולך במדבר ואינו יודע מתי שבת, מונה שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו ומקדש השביעי בקידוש והבדלה. וכ"פ בש"ע (סימן שדמ). נמצא, שיש שני אופנים של שבת: האחד, שבת האמתי. והשני, שבת להולך במדבר וכו'. וכן פירש רבנו יוסף חיים בספרו אדרת אליהו (פרשת ויקהל).

ועוד פירש (שם): ידוע יש שינוי זמנים, כי כאשר כאן נכנס שבת, אזי באמריקה עדיין יום חול. וכשיצא כאן שבת, עדיין שבת באמריקה. ואמרו במפרשים, אשר בשמים ממעל הולכים לפי הזמן של ירושלים עיר הקודש. אך מ"מ אע"פ שבירושלים יצא השבת, מ"מ עדיין ישנה "הארת שבת" למעלה באותה שעה. הנה כי כן נמצא לפי זה שיש בשבת שני מדרגות זו למעלה מזו: הראשונה, היא בזמן השבת שבירושלים. והשנייה, בזמן שיהיה שבת במקומות אחרים, וחול הוא בירושלים. ולזה כפל הלשון ואמר "שבת שבתון" לה'. עכ"ד.

ודע, שיש מקומות בעולם בקוטבים, אשר יש שמה חצי שנה יום והשמש זורחת, וחצי שנה לילה. ובאלו המקומות ישנה בעיה גדולה מן ההלכתי כיצד להתייחס שם לענייני מצוות התלויות ב"זמן" ובכללם לעניין שבת. ונחלקו בזה הדעות. ואשר הנכון הוא כמ"ש בספר הברית ובתפארת ישראל (פ"א דברכות), דכל אדם ישער ממקום יציאתו שהיה שם עד כה, כמה שעות עברו מאז יציאתו ובכך ישער. למשל יצא ביום ראשון בבוקר מאמריקה והגיע בשש שעות, אזי אצלו יחשב כאן חצות. ומעתה ימנה שש כאלו מאותו זמן ובשביעי ישבות. וע"ע מ"ש בזה מוה"ר יוסף חיים בשו"ת רב פעלים (ח"ב סוד ישרים סימן ד) ובספרו אמרי בינה (סימן ב). וע"ע בשו"ת נחלת לוי (שבת. סימן ד). ובמא"כ בס"ד.

ונמצא לפי"ז, כיון שכל אחד משער את מקום יציאתו א"כ מי שיצא מאירופה והגיע לשם ומי שבא מאמריקה ובא לשם כל אחד ימצא אצלו שבת, שונה. ועפ"י ג"כ יתבאר הפסוק הנ"ל ע"ד הנ"ל: "שבת שבתון", שכל אחד זמנו שונה. וזמנו של זה לא כזמנו של זה והכול נחשב "שבתון שבת קודש". אכן, אין לבן אדם שומר תורה להגיע למקומות כאלו!, כי אכן משתבשים אצלו מערכות המצוות כאשר יבין האדם מאליו. וע' בשו"ת אור לציון למורי ורבי ר' בן ציון אבא שאול זצ"ל (ח"א סימן יד).

ובמדרש כתוב, שנח היה לו אבן, וידע לפיה מתי יום ומתי לילה. כי בזמן המבול היו יום ולילה משמשיין בערבוביא. וכשהייתה האבן מאירה ידע כי יום הוא. וכיוצ"ב אצל משה רבנו שכאשר היה במרום. כשלמד תורה שבכתב ידע שהוא יום וכו'. עיין ברב פעלים שם, ובשו"ת מנחת אלעזר ח"ד (סימן מב) וח"ה (סימן יט). וה' יזכנו לקיים המצוות לתומם. אמן.

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה וגו'. (לה, ב) (בית ישראל - טוסיג)

בשו"ע סימן עו סעיף ג נוהגין לומר בתפלת ערבית "וינוחו בה" ובשחרית "וינוחו בו" ובמנחה "שבתות קדשך וינוחו במ", אמר אאמ"ר מאוה"ג זצ"ל עס איז ביטער צו זאגן אזוי א פשט [מר לי לומר את הפירוש הבא] אבל בעוונותינו הרבים כך נוהגים רבים מאחינו בני ישראל. בכניסת השבת עומד הבעל בבית מסחרו ואילו האישה יושבת בביתה ומכינה צרכי שבת. וינוחו בה - האישה לבדה נחה בליל שבת ואילו האיש מחלל את השבת. ביום השבת בבוקר עומדת האישה בחנות ואילו הבעל הולך להתפלל לבית הכנסת. וינוחו בו - הבעל לבדו נח ואילו האישה מחללת את השבת. לפנות ערב בעת תפילת המנחה סוגרים את החנות והולכים לטייל האיש ואשתו. וינוחו במ - שניהם נחים ...

לא תבערו אש... (לה, ג) (לקט לשבת)

פעם באו והודיעו לגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד כי בבית אחד הבעירו אש ומבשלים בשבת. קם הרב ורץ בבהלה למקום הבערה. נכנס אל הבית מבלי לשאול רשות והתחיל להוכיח את מחללי שבת על רשעם. עמדה בעלת הבית כנגדו ושאלה: וכי כך דרכו של יהודי תלמיד חכם להתפרץ ולהיכנס בתוך בית חברו פתאום? על זה ענה הרב בתמיהה: כלום דרכו של אדם להתעכב על ענייני דרך ארץ ונימוס בשעה שרואה אש בוערת בבית חבר...?!

לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת (לה, ג).

אדם שאינו שומר מצוות שאל את המלבי"ם אם יש דרך להתיר עישון סיגריה בשבת אמר לו הרב: "תעשן בשנינו, את הצד הבוער תשים בפה".

קחו מאיתכם תרומה לה' (לה, ה)

בישיבת ראדין המעטירה, ישיבתו של ה"חפץ חיים", למד אברך אחד מתמיד ולמדן אולם עני מרוד. מדי פעם היה פונה אברך זה אל ה"חפץ חיים" ומתלונן בפניו על עונו הגדול.

רבי - אמר האברך - אם ייתן ה' לי עושר, אתן ממנו צדקה ביד רחבה! לאחר זמן לא רב החל האברך לעסוק במסחר זעיר, הברכה שרתה במעשה ידיו ולאחר זמן מועט הפך לגביר עצום בעל נכסים וממון. משהתעשר, שכך לגמרי את הבטחתו הישנה, ואל זו בלבד שלא נתן אלא הפך לקמצן גדול.

לאחר שנים מספר הזדמן ה"חפץ חיים" לעירו של הגביר וזה בא להקביל את פני רבו. רבי - אמר העשיר - לוקה אני במידת הקמצנות, ידי סגורה וקפוצה במנעול ובריה ואין אני יכול לתת מאומה... מה אעשה?! אמשול לך משל - אמר ה"חפץ חיים" - למה הדבר דומה?

לכפרי אחד שבא אל החנווני וביקש לקנות קמח ברובל אחד. הטרח את עצמך - אמר החנווני - ומלא לך קמח בשק שהבאת עמך. כאשר שמע האיכר כי יכול לקחת בעצמו הזדרז ולקח שק גדול ומילא בו קמח מלא השק... לבסוף ניגש אל החנווני ונתן לו רובל אחד... ידידי הטוב - אמר החנווני - מלאת לך שק גדול והנה משלם אתה לי רק רובל אחד? נכון - ענה האיכר - ביקשתי קמח ברובל אחד ואמרת לי למלא את שקי... אמת הדבר - ענה החנווני - אול כאשר הבאת שק גדול סבור הייתי כי אתה חוזר בך ומבקש לקנות קמח רב... ככל שמילאת יותר כן רבו אבני המשקל כנגד הקמח.

כן הוא גם הנמשל - אמר ה"חפץ חיים" - סבור היית כי תצבור עושר רב ואילו היצר הרע המסית אותך לקפוץ את ירך יישאר כמות שהיה כאשר היית עני ואביון?... אתה גדלת בעושר ונכסים וכנגדך גדל גם היצר הרע וכוחו לממדים גדולים יותר...

קחו מאתכם תרומה לה' (לה,ה)

מדוע כאן אמר משה לבני ישראל 'קחו מאתכם', ובפרשת תרומה אמר הקב"ה (כה, ב): 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי?'

אומר הזהר הקדוש: לפני שחטאו ישראל בעגל נתן היה לקחת תרומה מאת 'כל איש אשר ידבנו לבו' ואפילו מהערב רב, אך לאחר שהחטיאו הערב רב את בני ישראל בעגל אמר משה לבני ישראל 'קחו מאתכם' – איני רוצה לקבל יותר תרומות מהערב רב שהחטיאו אתכם בעגל, אלא 'מאתכם'.

כל נדיב לבו יביאה (לה, ה)

עשיר קמצן היה חולה מסוכן. בא הרופא, רשם לו תרופה ואמר: "קח מהתרופה הזאת כף לשעה. אם תזיע תבריא, ואם, חלילה, לא תזיע – הכל בידי שמים." קיים החולה את מצוות הרופא ולקח כף מידי שעה, אך לא הזיע. בעיירה החלו לדבר על כך שהעשיר על ערש דווי. החליטו פרנסי הקהילה לבקר יחד את החולה. מי יודע, אמרו לעצמם, אולי בשעה כזאת יפשפש במעשיו ויעשה דבר של ממש לטובת הקהילה.

משנכסו הפרנסים לחדר אמר להם החולה לכתוב ולחתום בפניו על צוואה בה הוא מוריש את ביתו ל"תלמוד תורה" של העיירה, ששכן כבר שנים בצריפים מטים לנפול. נטל זקן הפרנסים נייר ודיו והחל לכתוב שטר מתנת שכיב מרע. בעוד שהוא יושב וכותב הרים לפתע החולה את ראשו ואמר: "הנח, אל תכתוב." התפלא הפרנס: "למה?" "נדמה לי שאני מתחיל להזיע", אמר החולה.

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (לה,ג) (וקראת לשבת עונג)

בספר "תורי זהב" הביא פירוש לפסוק זה בדרך של מוסר: ביום השבת, יום המנוחה, אנשים אינם ממהרים לעבודתם והם מתכנסים בבתי הכנסת לתפילות ולשיעורים וכן יושבות המשפחות בצוותא חדא בסעודות השבת הנמשכות לעיתים זמן ארוך.

בטבע העולם, כאשר בני אדם משתהים יחדיו, מיד מגיעים הם לשיחה בטילה, לשון הרע ורכילות, ועד מהרה פורצת בשל כך אש המחלוקת.

משום כך מזהירה כאן התורה בדרך רמז: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", אל תבעירו את אש המחלוקת בשעה שאתם יושבים מכונסים יחד ביום השבת.

אל תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (לה,ג) (ניצוצות)

תכונה רבה שררה אותו יום בסלונקי שביוון. מושל חדש בא לעיר, ונציגות נכבדה של כל תושבי העיר קידמה את פניו. המושל הגיע רכוב על סוסו, ובלוויית כל הפמליה החל להתקדם לעבר ארמונו.

הדרך לארמון עברה ליד הנמל. באותו יום היה הנמל שומם. שום פועל לא נראה בו. המושל היה מופתע: "האומנם שבתה כל העבודה לכבודי?". מלוויו נאלצו לאכזבו: הנמל שובת היום, משום שזהו יום השבת של היהודים, ופועלי הנמל ומנהליו רובם ככולם יהודים ואינם עובדים בשבת". הדברים הכעיסו את המושל. "לא יתכן להשבית את הנמל החשוב של סלונקי ליום שלם, רק משום שאצל היהודים זהו יום שבת, אמר למלוויו והודיע: "אצלי יעבוד הנמל גם בשבת".

ואכן, כעבור ימים אחדים הופיעה פקודת המושל, על כל עובדי הנמל להפעילו כרגיל ביום השבת, ואין רשות להשבית את הנמל אלא בימי המנוחה הלאומיים. גזירת המושל עוררה התמרמרות עזה

בקרב היהודים. הם לא התכוונו כלל להיכנע לה. התסיסה הגיעה לאוזני המושל. הוא החליט לבקר בחלקה של העיר המאוכלס רובו ביהודים, כדי לעמוד מקרוב על הלכי – הרוח.

בביקורו נפגש עם נציגי היהודים שמע את עמדתם. הם הודיעו לו כי שום כח שבעולם לא יכפה עליהם לחלל את יום שבת – קודש. המושל ראה שההתנגדות לגזירתו איתנה, אך סירב לחזור בו: "אם לא תעבדו בשבת, תפוטרו מעבודתכם", הזהיר המושל והמשיך בסירו ברחובות העיר. פתאום ראה מחזה שמשך את תשומת – לבו: בקצה העיר השתרע שטח עצום, כולו מכוסה ערימות אפר. היה ברור שהתחוללה במקום דליקת ענק. השטח היה שומם, אולם במרכזו עמד בניין גדול ונאה ושביל סלול הוליך אליו. המושל ומלוויו פנו אל הבניין, ושמעו מתוכו קולות שירה ולימוד. בעודם עומדים, יצא אליהם יהודי זקן, בירכם לשלום ואמר: "אני השמש כאן. הנערים לומדים תורה נא לא להפריע. אתכבד לארחכם בבית", והוא הצביע על בית קטן הסמוך לבית – הכנסת.

"מי בנה את הבית הזה ומה היה כאן בשטח השרוף?", שאל המושל בפליאה.

זהו, סיפור ארוך הוא, אבל לכבודכם אספרו בשלמותו", השיב הזקן.

"לפני שלושים שנה התגורר במקום הזה סוחר עצים גדול, סטפנוס שמו. הוא היה עשיר גדול, רב – השפעה ורב – כוח. על האדמה הזאת עמדה חווילתו המפוארת וכאן שכנו גם מחסני העצים. סטפנוס לא האמין בהשקעות בנכסים, אלא שמר את כל כספו במזומן במקום סתר באחד ממחסניו. על גופו מעולם לא נשא כסף. הרי הכול הכירו אותו. די היה שיבקש דבר – מה, ומיד הייתה הבקשה מתמלאת עד תומה. את הונו הרב ניצל כדי ליהנות ממנעמי העולם. יום שישי אחד הגיע לנמל אנייה טעונה עצים יקרים השווים הון עתק עבור סטפנוס. פועלי הנמל עמלו קשה כדי לפרוק את המטען, אולם מנהל הנמל הבהיר לסטפנוס כי לא יהיה ניתן לפרוק את המטען לפני השבת, וכי יאלץ להשאירו בנמל עד אחר השבת. "ההודעה הכעיסה אותו. הוא פנה אל המנהל והזהירו לפרוק מיד את כל המטען, אפילו אם יצטרכו לעבוד לשם כך ביום השבת, ולא – ישלם על כך ביוקר. מבלי להמתין לתשובה עלה על מרכבתו ויצא לכפר – הנופש שבו היה אמור לבלות את סוף השבוע.

בצהרי השבת הגיע אליו רץ מבוהל ובישר לו על אסון נורא. דליקה פרצה במחסני העצים וכילתה את הכל. ביתו, מחסניו וכל רכושו היו למאכולת אש. הוא מיהר לשוב אל המקום וממרחקים ראה את הלהבות העצומות המכלות את כל אשר צבר בימי חייו. האסון הנורא הטריף את דעתו. ועתה נשאר בעירום ובחוסר – כל.

כאחוז אמוק נמלט מן המקום ורץ לאשר נשאוהו רגליו. לא היה עוד טעם לחייו והוא חיפש מקום שבו יוכל להתאבד. ימים אחדים התהלך בשדות ובכפרים. לא היה בו העוז ליטול את נפשו, וכך חזר יום אחד אל העיר. בשער העיר באו לקראתו כמה מפועלי הנמל. הם הכירוהו וקראו לעברו: "מנהל הנמל מחפש אחריך כבר כמה ימים. הוא רוצה שתיקח את מטען העצים האדיר שלך!" עיניו של סטפנוס אורו מתברר שלא התרושש לגמרי הוא רץ אל מנהל הנמל, וזה אמר לו: 'רואה אתה, בזכות השבת נשאר בידך כל המטען היקר. אילו הייתי שומע בקולך ופורק אותך בשבת, היה גם הוא עולה בלהבות'. זה הסיפור", סיים הזקן את דבריו.

"והיכן הוא סטפנוס זה?", שאל המושל בסקרנות.

"הו, סטפנוס איננו קיים עוד", חיך הזקן. "הוא החל להתעניין בדת היהודית, חיסל את עסקיו, התגייר ובנה על חורבות חווילתו בית כנסת ותלמוד – תורה. יש שקוראים לו אברהם ויש שמכנים אותו שבת, כי בזכות השבת נולד מחדש הוא המיר את חיי ההוללות במשרת שמש בית – הכנסת".

"אתה הוא סטפנוס", קרא המושל בהתרגשות. "אכן, אני", ענה הזקן בענווה.

המושל היה נרגש. שקע בהרהורים, ולבסוף הניד בראשו ואמר לו יהי כן גזירתי מבוטלת. יוסיפו היהודים לשמור את יום השבת..."

והנה סיפור שהתרחש בדורנו, איך שהשבת קודש שמרה משריפה רח"ל. סיפר הרה"ג רבי אברהם משה קצנלבוגן שליט"א, רבה של שכונת ניות בירושלים, והאחראי על העירוב בירושלים ופרבריה: "לאחר השריפה הגדולה שהתרחשה בשנת תשנ"ג, ביערות הרי ירושלים, כשאלפי עצים נשרפו בפרוזדור ירושלים בואכה מושב "שורש", הזעיקו אותנו בדחיפות ממושב "שורש" בכדי לבוא ולסדר את העירוב מחדש אחרי השריפה".

"באנו לשם. בתחילה חשבתי שאברכים בני תורה, או לכל הפחות קבוצת אנשים דתיים ומסורתיים גרים שם באזור ולכן כל כך חשוב להם שהעירוב יהיה מסודר כהלכתו. אך להפתעתי הרבה, לא מצאתי במקום אנשים הקשורים לדת. מה אם כן, גרם לדחיפותם לעירוב בתחומם"?

"התברר, להפתעת כל התושבים, דבר שהוא ממש מדהים. כל המקומות שהיו מוקפים בעירוב בתוך המושב, לא נפגעו בשריפה הגדולה, ולא ניזוקו מהאש הגדולה שאכלה בתים שלמים כקש. תושבי המקום ראו בחוש, אמנם כ"סגולה" וכעין "שמירה" מבחינתם, את קיום העירוב כדת וכדין ביישובם, כדבר ששמר והגן על היישוב מפני האש ועל כן הם הזעיקו אותנו בדחיפות".

"בעודי במקום, פגשתי שם אדם חילוני בעל נגריה בתחום המושב, והלה בהתרגשות רבה סיפר לי את הנס הפרטי שלו: עמדתי במרחק כמה קילומטרים, וראיתי את האש המתקדמת ודולקת במהירות לתחומי המושב. את כל מה שפגשה האש היא כילתה בזעמה, לא היה לי ספק שכל רכושי בנגריה היה למאכולת אש ולא יישאר לי כלום מה להציל. כל החברים והשכנים שסובבו אותי, לא יכלו לעזור לי במאומה, ולא נשאר בפיהם רק דברי ניחומים. לאחר כמה שעות, כשכבר כובתה האש, רצתי למקום כדי לראות מה נשאר מהנגרייה שלי, ושם ראיתי מחזה פלאים שלא ראיתי מימי: כאילו עמוד מגן, עמד ליד עמודי העירוב, ולא נתן לאש הגדולה להיכנס לתוך תחום העירוב, האש התפזרה לצדדים, ולכל רכושי הנמצא בתחומי העירוב, לא נגרם כל נזק".

אמרתי להם, אומר הרב קצנלבוגן שליט"א: עירוב מהודר יש לכם! "גדר המערכת" עצמה, היא העירוב הטוב ביותר שיכלתם ליצור. נוסף לכך, ישנה בדיקה ביטחונית כמה פעמים ביום, לוודא שהגדר תקינה וסגורה. מה הבעיה אם כן? קיבלתם תקציב לשיפוץ ואחזקת העירוב... נו אדרבה, תפתחו במקום נקודת אחיזה לתורה, תורה, מגינה ומצלת".

ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה (לה,כ) (הרב יוסף ברודי)

מדוע נאמר כאן שיצאו "מלפני משה", ומה אנו למדים מכך? אלא חשיבות גדולה יש לכך שעדת ישראל נקהלו אצל משה רבנו ושמעו את דבריו, שכן כאשר רואים את הרב ושומעים את דבריו נגרמת מכך השפעה גדולה.

וכן אנו מוצאים בגמרא מסכת עירובין (דף י"ג עמוד ב') שם אמר רבי שהסיבה שהוא מחודד יותר מחבריו היא משום שזכה לראות את רבי מאיר, וזאת משום שכאשר למד לפניו ישב רבי בשורה שמאחורי רבי מאיר. והוסיף רבי ואמר שאם היה יושב לפניו ורואה את פניו של רבי מאיר היה הדבר גורם לו שיהיה מחודד עוד יותר, וכמו שכתוב (ישעיהו ל'): "והיו עיניך ראות את מוריך".

ובאמת מכוח דברי הגמרא הללו נפסק להלכה ברמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ד' הלכה ב') ובשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמ"ו סעיף ט) שהדרך הנכונה בלימוד התלמידים היא שיהיה הרב יושב

בראש והתלמידים מוקפים לפניו כעטרה כדי שיהיו כולם רואים את הרב ושומעים את דבריו. עד כדי כך גדולה השפעת הרב על תלמידיו.

פעם אחת הגיע לאנגליה הגאון רבי אהרון קוטלר, ראש ישיבת לייקווד. מארחיו סיפרו לו שליד העיר לונדון מתגורר יהודי שכל חייו קודש לשיעורי תורה וחסד. ללא ליאות מוסר הוא את נפשו לארגן שיעורי תורה ולמעשי חסד רבים. ביקש רבי אהרון לראות במו עיניו את האיש המופלא.

כאשר נפגשו השניים שאל רבי אהרון את איש החסד: אמור נא לי, מנין לך הכוחות המופלאים הללו? סיפר האיש לרבי אהרון כי כל מרצו הרב בעשיית מעשים אלה נגרמו לו משום שפעם אחת בימי בחרותו זכה לראות לשעה קלה את רבי ישראל סלנטר פנים אל פנים! ראייה זו – אמר האיש – מלהיבה את רוחי עד עצם היום הזה!

וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה' (לה, כא) (הרב בנימין אסולין)

על עניין הצדקה ונדיבות הלב אמר רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים", משל נפלא:

במדינה אחת היה שר נכבד שהיה מקורב מאוד אל המלך, והמלך גידלו מעל כל השרים אשר אתו. הלך השר ונתעלה עד שנתמנה מטעם המלך להיות אחראי על כל אספקת המזון לצבאו של המלך. מידי חודש בחודשו היה מקבל השר סכום גדול מאוד מקופת המלוכה, ובסכום זה קנה מזון לכל יחידות הצבא הפזורות בכל רחבי הממלכה. לימים, מעל השר באימון שניתן בו. מה היה עושה? במקום לקנות אספקה בכל הכסף שקיבל קנה רק במחצית הסכום, ואת המחצית השנייה שלשל לכיסו...

החיילים שמנות המזון שלהם קוצצו פלאים, רעבו ללחם, אולם איש לא העז להתלונן לפני המלך, כי מי הוא זה אשר יהין להאשים את השר אשר כה מקורב למלכות...? כך נמשך הדבר עד אשר ביום אחד יצא המלך לבקר את חייליו. בהיותו באחד המחנות שאל את החיילים האם הם מרוצים מאיכות המזון אותו הם מקבלים והאם הכמות מספקת? אז קם חייל אחד שאזר אומץ וסיפר למלך כי במשך זמן רב מקבלים הם מנות רעב... חקירה מהירה גילתה מיד את האשם.

הלה הובא אל המלך ועמד לפניו בוש ונכלם. המלך בחמתו ניגש אל השר וקרע את דרגותיו מעל כתפיו ואף ציווה לשולחו לבית הכלא עד לקיום משפטו... פנה המלך אל החייל שסיפר לו את האמת ושאל: האם מוכן אתה למלא את מקומו של זה? בחפץ לב מלכי הרם! ענה החייל. ואכן חייל זה עשה באמונה את מלאכתו ולאחר זמן קצר הושב הסדר על כנו כבראשונה.

כאשר הגיע זמן המשפט של השר המודח הבהילו אותו מבית הכלא וכך עמד בוש ונכלם לפני המלך. ממון זה שקיבלת – הרעים המלך בקולו – האם סבור היית כל לעצמך קיבלת? ודאי שלא! עליך היה מוטל לקנות מזון לחיילים ואילו אתה שימשת רק כגזבר. מועל באמון אתה!

כן הוא גם הנמשל – אמר ה"חפץ חיים" – הקדוש ברוך הוא נותן לאדם ממון ועושר רב כדי שיוכל לקיים מצוות צדקה ולעזור לכל דך ונכלם, אבל על האדם לדעת כי אינו אלא כגזבר הממונה על הכסף ועליו לעשות בכסף זה מעשי חסד, כי זו המתרה שלמענה ניתן לו כן. אבל אם האדם משלשל את הכסף לכיסו ואינו נותן צדקה כנדרש הרי הוא מועל באמון... אם כך יעשה יינטלו ממנו "דרגותיו" וכספו יינתן לאחר שישכיל טוב יותר להשתמש בממון המופקד בידו.

ויבואו האנשים על הנשים (לה, כב) (גד שכטמן)

עסקני החינוך התורני נכנסו לאדמו"ר בעל האמרי חיים מויזניץ, וביקשו שהיות והם עורכים "דינר" (אירוע התרמה) למוסדות החינוך, מבקשים הם שיואיל לכבדם בהשתתפותו ולבוא. האדמו"ר ניאות מיד, אך בתנאי אחד: שהאירוע יהיה נפרד לחלוטין. גברים לחוד, נשים לחוד.

העסקנים גמגמו במבוכה והסבירו שאמנם גם הם רוצים שכך יהיה, אך מדובר בציבור תורמים שאינו נמנה על המדקדקים במצוות, ואם האירוע יהיה נפרד לא יבואו התורמים...

חייך הרבי ונענה להם: בפרשת ויקהל מצווה משה רבנו את עם ישראל להביא תרומה למלאכת המשכן, מחמת שרצו כולם לזכות במלאכה, מספרת התורה שהגיעו לתרום בערבוביה "ויבואו האנשים על הנשים". ראו כן העוסקים במלאכת המשכן והוציאו כרוז "איש ואשה אל יעשו עוד" יחד "מלאכה לתרומת הקודש". כל אחד שיביא בפני עצמו. "ומה אתם חושבים? המשיך הרבי לשאול. כצפוי, ההתרמה הופסקה והאנשים חדלו מלבוא ולהביא... למרות כל זאת, סיימה התורה: "והמלאכה הייתה דיים והותר". כי מי ששומר על רצון ה' לעולם לא ניזוק מכך!

"ויבואו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם וטבעת וכומז". (ש"ת "ציץ אליעזר" י"ג ע"ט)

מעשה ברבנית צדקנית זקנה, בירושלים עיר הקודש, שנדבה מעיל יפה לספר תורה, לבית הכנסת שבעלה הגאון הצדיק היה מתפלל בו, ורקמה את שמה על המעיל לזיכרון... כשהביאה את המעיל, סירבו הגבאים לקבלו, בטענה כי לא יאה לשים מעיל ששם אישה רקום עליו על ספר תורה... האישה נעלבה מאד, ובדמעתה על לחיה באה אל הגאון רבי אליעזר יהודה וולדנברג, לשאול אם יש לדבר סירובם מקור בהלכה... הרב וולדנברג השיב לה מיד שאין כל מקום לכך! ושלה להגיד לגבאים בשמו - הלכה פסוקה היא, מי שמקדיש דבר לצדקה ראוי שיכתוב את שמו עליו, שיהא לו לזיכרון, ולא מוזכר הבדל אם המקדיש הוא איש או אישה. מעולם לא שמענו חשש שמא יראו שם אישה על פרוכת או מעיל! מהנשים.

ויבואו האנשים על הנשים... (לה, כב),

הביאו חח ונזם הסביר בעל "אמרי חן": האנשים לא האמינו שהנשים יסכימו לוותר על התכשיטים, ובאו לראות את הנס הזה בעיניהם...

"וכל אשה חכמת לב בידה טוו ויביאו מטווה"... (לה כה)

... בפרשת השבוע מסופר שהנשים תרמו אף הן למשכן את מעשה ידיהן - כל אחת וכישרונותיה מסופר שיום אחד התאספו מוולוז'ין כמה והתעסקו בלימוד תורה. לפתע שאל מנבחר תלמידיו בביתו של רבי חיים אחד התלמידים הידועים כבעלי ראש מפולפל: "יאמר לנו רבנו, בפרשת השבוע נאמר "וכל אשה חכמת לב בידה טוו ויביאו מטווה" פירוש הדברים שכל אחת הביאה ממעשי ידה. הייתכן?! הרי לפי ההלכה מעשי ידה של האישה שייכים הם לבעלה?! ואיך יכלה האישה להביא דבר שאיננו שלה? ועוד למשכן?

כשכל החבורה המומה מ"הפצצה" שהטיל הבחור לשולחן - קושייא נפלאה שכזו... ובעוד רעייתו של הרב מגישה כיבוד לשולחן נפנתה אליהן ואמרה, בואו לרגע נחשוב מדוע מעשי ידה של האישה שייכים הם לבעל? כיוון שהוא הבעל דואג לכל צרכיה ומזונותיה - מאכל ומשקה, ביגוד והנעלה. "...משום כך אמרו חז"ל יקבל הבעל על טרחתו את מעשה ידה של אשתו. אולם במדבר..." - המשיכה הרבנית - "לא נדרש הבעל לדאוג למזונותיה של רעייתו שהרי המן היה קצוב לכולם וממנו כולם היו ניזונים ואם כך הם פני הדברים הרי שלא זכה הבעל שמעשה ידה של האישה יינתנו לו, לכן יכולה הייתה כל אחת להביא משל עצמה תרומה לבית המקדש

"וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את העיזים". (ל"ה כ"ו) ("ניצני ניסך")

יש פירושים שונים מדוע טוו מעל העיזים בדווקא. יש מפרשים שמחובר אינו מקבל טומאה, או שזה מטיב את איכות העבודה.

הרב ניסן המאירי כתב פירוש נפלא בזה: הקב"ה רצה למצות ולזכות את תכונותיהן האצילות של הנשים, לפי דרגתן. היו עבודות רבות במשכן שהיה בהם חכמה, כפי שנאמר "וכל אשה חכמת לב. בידיה טוו", אך עבודה שהרגש והחוכמה מזדמנות גם יחד, זה ימצא רק אצל הנשים שטוו על גוף העיזים כדי למלא את המשימה הקשה שנטלו על עצמן. הייתה זו משימה כבדה, הרבה כוחות נפש ומידות טובות היו צריכות להשתלם כאן, דרכו של בעל חי שאינו נותן בקלות לטוות עליו... כל הזמן בתנוע חזקה" - הנה לאישה הטווה היו העיזים מפריעות מדי פעם בפעם. ובוודאי בזמן שמושכים צמרם ועובדים עליהם - "הגודרות אין להן עבודה כזו מסוגלות רק נשים אשר נשאן ליבן, אלו נשים מרוממות, למרות זאת היו מתייחסות אל העיזים ברחמנות, בעדנה ובמתינות, עליהן נאמר "נשיאות לב"!

רְאוּ קְרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל (ל"ה ז') (יחיאל מיכל מונדרוביץ)

משה רבנו ממנה את רב האומנים המופקד על מלאכת הקודש. משה אומר לבני ישראל רְאוּ קְרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר.

שואל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, היכן ומתי קרא לו? איפה נשמעה הקריאה? מבאר הגאון בספרו 'דרש משה', שהכשרונות המולדים באדם הם קול קורא ממעל. לְאָחַד כִּישְׁרוֹן אַרְגוֹן, לְאַחַר יְכוּלַת הַפְעֵלַת קְבוּצוֹת. יש מי שנוגד עם לשון למודים, וחברו התברך בכושר כתיבה. העובדה שהקב"ה חננו וברכו בכישרון, הוא צו גיוס וקריאה לדגל לעסוק בחפצי שמים. אין להתעלם מקריאת קודש זו!

כך נאמר בבצלאל: וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ א' בַּחֲכֵמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה. וְלַחֲשֵׁב מַחֲשָׁבֹת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת. וּבַחֲרֹשֶׁת אֶבֶן... וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָת מַחֲשָׁבֹת. בצלאל, בגילו הצעיר, היה כישרוני בצורה בלתי רגילה. משה רבנו מודיע לו ולנו, הכישרונות ניתנו מאת ה', הם למען ה', כדרשת חז"ל על הפסוק כִּבְד אֶת ה' מְהוֹנֵךְ - ממה שחננך. נְקַרְאֲתָ - התייצב! מְעַבְרָ לְהִיּוֹתוֹ רַב אַמְנִים, נַתְּבַרַךְ בְּצִלְאֵל אֵף בִּיכוּלַת הַהוֹרָאָה. נִיחַן הִיָּה בְּצִלְאֵל מֵאֵת ה' בְּכּוּחַ הַלְּעֵבִיר חֲכָמָה וְלִלְמַד אֶת הָאֲחֵרִים, כְּפִי שֵׁנָאֵמֵר וְלְהוֹרֹת נְתָן בְּלִבּוֹ. יש היודע ללמוד דף גמרא, ויש היודע ללמדו. שני כישורים שונים הם, ולא כל המרבה בלימוד - מחכים גם את האחרים.

כאשר ה' נותן לאדם את המתנה הנשגבה של וְלְהוֹרֹת נְתָן בְּלִבּוֹ, הוא מגויס בעל כורחו, על פי יעוד של מעלה, לפתח כישרונו זה, ולהעביר תורה וחכמה לזולת. להשפיע ולהשקיע בתלמידים, להיות טופח על מנת להטפוח, להגביהם טפח וטפחיים מרדידות ואפסיות העולם, לעבר צמרות הבינה ופסגות הדעת. בצלאל אף מראה דוגמא אישית של שיתוף עם רעהו אהליאב בן אחיסמך. כאשר משכילים לדעת כי התשובה לשאלת 'מי בראש' היא 'ומלכם בראשם', פועלים יחד להגדיל מלכות שמים. בצלאל מוביל ומדריך את עושי המלאכה לעבודה בהרמוניה המתבקשת, איש איש על מלאכתו, כי לכולם מטרה אחת. בין חכמי הלב אין תחרות, זו הפוגעת בהישגים ויעדים. הגמרא במס' בבא בתרא מלמדת על שותפויות הגורעות ונכשלות, כאשר כל אחד מושך לכיוונו האישי ולעניינו.

ואילו בפרשיות השבוע, ויקהל - פקודי, מצאנו תערובת בין 'יַעֲשֵׂה' לבין 'יַעֲשֵׂוּ'. פעמים בגוף יחיד, ופעמים בלשון רבים. ללמדנו על תמימות הדעות ששרתה בין צוותי האומנים במלאכת המשכן. כולם יחד וכל אחד לחוד, כי פעלו לשם שמי! בתום המלאכה רואה משה רבנו את תוצר המוגמר, המעיד

על אחדות העושים. כאשר אין קנאה ותחרות יש מקום להשראת השכינה, ואכן כך הוא מברכם 'יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. מוסדות חינוך הם בתי יוצר לאנשי קודש, שבקרוב כל אחד ואחד תשרה שכינה. על עושי מלאכת הקודש לפעול יחד בתזמון ובאחידות, ורק כך יגיעו לדיוק הנדרש. אין מקום לתחרותיות בין חברי צוות, אין מקום להתנשאות פנימית הפוגעת בתפוקה.

על ראשי המערכות, המנהלים, להקפיד על כך, שיהיה כל אחד בצוותו משקיע במשבצתו הייעודית, מבלי לפגוע ולגרוע כמלוא נימה במוכן לחברו. נגלה את הכישרונות שבכל אחד ואחד, בצוות ובתלמידים, נשמע את קריאת ה' המסתתרת בתוככי הכישרונות ה'מולדים' בָּנוּ בס"ד, ויחד נהפוך חומר גלם לכלי שרת. יחד נזכה ל'ושכנתי בתוכם'.

בהצלחה בעבודת הקודש !

"כל איש ואשה אשר נדב לבם, הביאו בני ישראל לנדבה לד'" (לה, כט) (מקור ברוך)

יש לומר בדרך צחות שנדבתם הייתה בזה שהביאו את בני ישראל, היינו בניהם הרכים והקטנים נדבה להשי"ת. כלומר, שחנכו את בני ישראל ברוח ישראל סבא, לד' ולתורתו, ובהביאם למשה רבינו שילמדם תורה ויראת שמים, היא הנדבה החשובה ביותר למשכן ד'.

"וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה, בתבונה ובדעת" (לה לא)

במדרש מובא שלבצלאל הייתה חכמה רבה עד כדי כך שמשא רבנו נדהם מהיכולות שלו ושואל אותו: "מהיכן אתה יודע?! וכי שמך בצלאל כיוון ש: בצל-אל היית.?!"

יהב": המדרש ממשיך ומבאר שאין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה. ומביא לכך ראייה מספר דניאל בפרק ב. נותן חכמה לחכמים - "חכמתה לחכימין

למה הדבר דומה משל:

לאדם שהולך עם כדו לחנווני המוכר שמן, יין ודבש. אם החנווני מנוסה ופיקח, איננו שואל את מבוקשו. במידה וריח היין נודף יורד הקונה מה ברצונו לקנות אלא מריח הוא את הכד ויודע מיד את הוא אל המרתף וממלא לו יין. אם שמנוניות הן דפנות הכד ימלא לו בהן מן השמן. ואם דביקות הן ... ימלא את הכד בדבש דבורים טהור.

כן הוא הנמשל:

...הקדוש ברוך הוא, אם רואה שיש באדם חכמה מיד ממלוא בחכמה
אם כן נמצאנו למדים... שהמבקש חכמה יבדוק שדפנות ראשו הינם ספוגים בחכמה.

ערכה של ברכה ותפילה (הרב יוסף זילברפרב)

לאחר שהושלמה מלאכת המשכן נאמר בפרשת פקודי: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו. ויברך אותם משה" (פרק מ' פס' מ"ג). מובא במדרש שברכתו של משה לעושי המלאכה הייתה: "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' א-לוקינו עלינו."

לכאורה הדברים תמוהים, וכי יעלה על הדעת שהשכינה לא תשרה במעשי ידיהם לאחר שעשו כפי שה' ציווה, והרי מצינו בכמה מקומות בתורה הבטחת ה' להשראת שכינתו לאחר השלמת הבניה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת". "ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי", ועל כולם בסיום ההוראות בפרשת תצוה באה ההכרזה הכללית: "ושכנתי

בתוך בני ישראל והייתי להם לא-לוקים", א"כ, מדוע היה צריך לברך את עושי המלאכה, הרי לפי כל ההבטחות, על השכינה לשכון במשכן מאליה ללא כל ברכה!

המסקנה ההכרחית היא שדברים אינם מתרחשים מעצמם. גם אם עושים בדיוק כצווי ה' וממלאים אחר רצונו ללא דופי וסטייה, אין עדיין ערובה ובטחון שהשכינה תשרה מאליה בצורה אוטומטית. ככל הנראה, יש צורך לבקש מאיש קדוש שיאציל את ברכתו על עושי המלאכה ויתפלל לקיום ההבטחות שניתנו. ואכן, רק לאחר שמשה עשה כך, ניתנו לו ההוראות הסופיות בדבר הקמת המשכן וכשסיים את המלאכה התרחש הדבר: "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן" (פרק מ' פס' ל"ד).

תופעה מעין זו במישור שבין אדם לאדם מצויה בהורדת בנימין למצרים. כידוע, האשים יוסף את האחים בריגול ודרש מהם כדי להוכיח את חפותם – לאמת את סיפורם ולהוריד מארץ כנען את אחיהם בנימין. יעקב התנגד ואמר: "לא ירד בני עמכם ... וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את שיבתי ביגון שאולה". בגבור הרעב נענה לדרישת "השליט" באמרו: "אם כן, אפוא, זאת עשו, קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה, מעט צרי ומעט דבש, נכאת ולוט בטנים ושקדים ... ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש. ואל-ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש, ושילח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין ואני כאשר שכולתי שכולתי".

על המילים "ואל-ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש" אומר רש"י: "מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפילה – הריני מתפלל עליכם". והדברים תמוהים. הרי יוסף התחייב בפני אחיו שברגע שבנימין ירד למצרים יידע שהם אינם מרגלים וישחרר את שמעון היושב בבית הסוהר, מדוע אפוא נדרש יעקב לתפילה הרי האחים ממלאים אחר כל דרישות השליט. ואף יותר מזה, יעקב שולח ליוסף מנחה נאה ומגוונת הכוללת קשת רחבה של מעדנים ופריטי בושם, כלום חשש יעקב שיוסף לא יעמוד בדיבורו ובהתחייבויותיו?

עלינו לומר את אשר אמרנו לעיל: דברים אינם מתרחשים מעצמם. אמנם האחים עמדו בכל הדרישות ומילאו את כל הציפיות ונקטו במקדמי בטחון, אך ללא תפילה קיים סיכוי ש"המערכת" לא תפעל. משל למנוע חדיש המצויד בכל החלקים הנדרשים לתפעולו. ללא ניצוץ האש שיבעיר את הדלק, הוא לא יפעל. התפילה היא "ניצוץ האש" המבעיר את המערכת השגרתית, בלעדיה לא יתרחש מאומה והכול עלול להשתבש, לפיכך התפלל יעקב ובקש עליהם רחמי שמים.

במסכת ברכות מספר התלמוד על דיון שהתקיים בלשכתו של דוד: "כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו. אמרו לו: אדוננו המלך, עמך ישראל צריכין פרנסה. אמר להם: לכו והתפרנסו זה מזה. אמרו לו: אין הקומץ משביע את הארי, ואין הבור מתמלא מחולייתו. אמר להם: לכו ופשטו ידיכם בגדוד. מיד יועצים באחיתופל ונמלכין בסנהדרין ושואלים באורים ותומים". אחיתופל שימש "קצין מבצעים" כהסברו של רש"י שידע איזה הדרך ילכו, והיאך יציבו מצב ומשחית וטכסיסי מלחמה. לאחר שיעצו בו, פנו לסנהדרין ליטול מהם רשות כדי שיתפללו עליהם, ורק לאחר מכן שאלו את פי ה' אם יצליחו במלחמה. לכאורה, יש לפנות תחילה אל ה' ולשאל את פיו אם יצליחו ורק לאחר מכן לפנות לאחיתופל שיכין את תכניות ההתקפה ולסנהדרין כדי לקבל את האישור ההלכתי.

אף כאן עלינו לומר את אשר אמרנו לעיל: ללא תפילה – אין תגובת שמים – אין סיכוי שהמערכת המלחמתית תפעל כהלכה ותסתיים בניצחון. לפיכך פונים לאחיתופל לקבל ממנו את תכניות המלחמה ההתקפית. עם מסמך זה פונים אל הסנהדרין כדי לקבל את האישור ההלכתי ובמיוחד כדי שיתפללו על הצלחת התכנית כדברי רש"י, עתה – לאחר שעוררו רחמי שמים – פונים אל ה"אורים ותומים" כדי לדעת אם אמנם יצליחו.

עלינו להתחזק בתפילה ולבקשת רחמי שמים במיוחד בתקופה קשה מבית ומחוץ בה אנו נמצאים ואז נזכה לברכתו של משה ותשרה שכינה במעשה ידינו ויהיה נועם ה' אלוקינו עלינו.

והמלאכה הייתה דים (לו, ז) (הרה"צ ר' אלימלך בידרמן)

באחת הפעמים פגש הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב את רבי אברהם חיים מזלוטשוב ושאלו: יאמר לי מר, מה טעם משתמש הוא בסגולות וקמיעות להושיע יהודים, כלום תפילה לבד אינה טובה דיה?

ענה לו בעל ה'אורח לחיים': מקובלנו מחז"ל (ויקרא רבה י, ה) שתפילה עושה מחצה. מתפלל אני לקב"ה שיושיע יהודים אלו, ובכדי שיוושעו ביצועה שלמה, כותב אני קמעות ומעניק להם סגולות שהללו ישלימו את שהחסירה התפילה.

חיך הרבי מזידיטשוב: בוודאי ידועה לכבודו, הסתירה שהקשה האור החיים הקדוש בפרשת ויקהל "והמלאכה הייתה דים... לעשות אותה והותר" – אם היה 'די' ומספיק לצורך העבודה זה לא נקרא 'הותר' ואם זה הרבה מדי ומיותר, לא מוצדק לקרוא לזה 'דים'. ועיין שם מה שתירץ. "אבל אני", המשיך הצדיק, "מתפלל לקב"ה על הרבה יותר ממה שברצוני להשיג, וכיון שתפילה עושה מחצה, בסופו של דבר אני מקבל כל תאוותי.

וזו הכוונה שהמלאכה (רמז לתפילה) צריכה להיות מלכתחילה בגדר של "הותר" הרבה מעבר למה שרוצים, ובסופו של דבר יהיה לך "דים" לפחות מה שאתה חפץ.

ויעשו כל חכם לב... (לו, ח) (מתוק מדבש, עלון 69, הרב ברוך בוקרה שליט"א)

מדוע נאמר חכם לב? והלא החכמה היא במוח? בס"ד אקדים סיפור נפלא: בכיתה בתלמוד תורה מסוים במהלך שיעור מוסר שירטט הרב על הלוח קו ישר באורך כחצי מטר. ואז פונה הרב לתלמידיו ואומר: 'תלמידים יקרים, יש לי משימה עבורכם, מי יצליח להקטין את הקו שבלוח אבל מבלי לגעת בו...?' במשך כחצי שעה ניסו התלמידים להציע הצעות שונות. ואז אמר להם הרב: 'שימו לב למה שאני עושה... לקח הרב טוש ומתח קו נוסף במקביל לקו הקודם באורך מטר וחצי, פנה לתלמידים ושאל 'מה קרה לקו הקודם? הוא הפך כעת לקטן יותר ביחס לקו החדש וזאת מבלי שנגעתי בו כלל.

מוסר ההשכל: אדם שואף להצליח בחיים. אבל קורה לא אחת שקמים לאדם מתחרים, זה יכול להיות בעבודה, בלימודים, בעסקים וכיו"ב... אדם שחכמתו היא במוח אבל מידותיו מושחתות, יעשה הכל כדי להקטין את אילו שקמים נגדו בדברי שטנה בהכפשות וכיו"ב. אבל אדם שחכמתו היא בלב שהוא משכן המידות, ומידותיו מתוקנות והגונות, יעשה דבר פשוט: הוא ידאג להבליט את כישוריו ולהגדיל את עצמו. בכך הוא יקטין וישתיק את כל מתחריו וזאת מבלי לפגוע בהם כלל. הלימוד: תגדיל את עצמך ובכך יושפלו כל אויביך !!!

ויעש בצלאל את הארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו ... (לז, א) (מר אבישי יחננוף)

שמחת העם בבשורת הקמת המשכן הייתה עצומה. מיד כאשר יצא משה בשם ה' בהכרזה: "זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם תרומה" (שמות ל"ה, ד-ה'), אשר תהווה את מקום משכן כבוד ה'. חפצו הכול להיות שותפים ולקחת חלק בהקמתו. במשך יומיים הביאו את כל חומרי הגלם שהיו דרושים למשכן זה, כסף, נחושת וכו'. כל האומנים התייצבו למלאכה, וחכמי הלב תכננו כל חלק וחלק. על כולם מנצחים בצלאל בן אורי בן חור ואהליאב בן אחיסמך.

והנה למרבה הפלא למרות שהכול היו שותפים להקמה כנאמר: "ויעשו כל חכם לב" (שמות ל"ו, ח'), נקרא הדבר החשוב ביותר, ארון ברית ה', על שמו של בצלאל, כנאמר: "ויעש בצלאל את הארון" (שמות ל"ז, א'). ובמדרש תנחומא מצאנו שאלה זו: מדוע נקרא הארון על שמו, והרי כולם עשוהו? ומשיב המדרש: "על ידי שנתן נפשו הרבה על המשכן, לפיכך לא קפח הקדוש ברוך הוא שכרו, והוא

מפרסמו בכל פעם ופעם, שנאמר ויעש בצלאל" (מדרש תנחומא ויקהל סימן י').

וכן נאמר על דוד המלך: "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" (תהילים ל', א'). שואל המדרש: וכי דוד בנאו, והלא שלמה בנאו? מדוע נקרא בית המקדש על שם דוד ולא שלמה? וגם כאן התשובה: לפי שמסר דוד נפשו על הבית, והכין את כל הדרוש להקמתו נקרא על שמו.

למדנו מכאן כי העושה דבר ומשקיע בו את כל כולו מחשבתו וכישרונו, תמיד נשואים הגיגיו לשפר, לייעל ולהיטיבו, מסירות נפשו זו הופכת אותו לחלק מהדבר, ועל כן נקרא על שמו.

"וחשקיהם כסף". (ל"ח י', י"א, י"ט) (גר לשולחן שבת)

בפרשת השבוע מופיע ג' פעמים – "וחשקיהם כסף". (ל"ח י', י"א, י"ט) ב' פעמים – "ווי העמודים וחשוקיהם כסף". (ל"ח י"ב, י"ז)

היה זה בשנת תשס"ב. בבית המדרש "אהבת חסד" בבני ברק נכתב ספר תורה מהודר מאד, נכתב על קלף עבודת יד ובידי של רב בית הכנסת, הגאון ר' יצחק הכהן הלברשטט. סופר מומחה וירא שמים. הספר נכתב לעילוי נשמתו הטהורה כנהוג, ספר התורה עבר הגהה בידי מגיה מומחה והגהת מחשב. נמצאה בו טעות אחת, בפרשת ויקהל – בפרק ל"ח פסוק י"ז נכתב 'וחשקיהם', הייתה חסרה האות ו' במילה 'וחשוקיהם'. 'הסופר קיבל חזרה את הספר לתקנו. תיקן והוסיף את האות ו'. 'במוצאי שבת קודש פרשת יתרו. ספר התורה הוכנס בשמחה ורוב עם, בפאר והדר לבית המדרש הגאון ר' יצחק אדלר שניהן אז כרב בית הכנסת פנה לאחד הגבאים, ידידי, הרב אהרן מאיר גליס שליט"א, וביקשו, כי אף להעבירו בעוד בדיקת מחשב במכון סת"ם אחר. שספר התורה עבר הגהה והגהת מחשב ותיקנו את הנצרך, רצונו אף שבקשה זו הייתה נראית תמוהה, להוציא ממון רב להגהה הנראית מיותרת לחלוטין, מצאו בו ו' מיותרת ב"וחשקיהם"... פרשת משפטים נבדק הספר. התוצאות הראו שוב על טעות. נענתה בקשת הרב, ועוד לפני שבת הגבאי נדהם, הייתכן?! ובכלל, איך לא מצאו את הטעות הזו בבדיקת המחשב הראשונה?! התלונן במכון הראשון שעשו בו המכון, אנו נבדוק ונודיעך פשר הדבר. את ההגהה. השיבוהו: 'הלא כל תוצאות הבדיקה נמצאות במאגר בדקו ומצאו, והבינו את אשר ארע: כאמור, הייתה חסרה האות ו' במקום שלא היו צריכים להוסיף... ב'וחשוקיהם'. אך הסופר בטעות כתב את הו' ב'וחשקיהם, 'הזהירות היתירה של הרב אדלר בכל מילי דשמיא, ללא גבולות, הכסף שלא נחשב כלפי מצוות התורה, הביאה לסיעתא דשמיא!"

חידון לפרשת ויקהל

הצג תשובות

- בתחילת פרשתנו משה מקהיל (אוסף) יחד את כל עדת בני ישראל (שמות לה א). מהם שני המקומות הנוספים בתורה בהם משהו מקהיל ומכנס יחד עדה?
- מהם ארבעת סוגי התכשיטים שבני ישראל תורמים למשכן בפרשה זו?
- מה נעשה בפרשה זו "בבוקר בבוקר" – כלומר בכל בוקר? מה עוד נעשה בתורה "בבוקר בבוקר"? (3 תשובות)
- היכן מוזכרות בפרשה זו כנפיים?
- מהם שני הפריטים במשכן שנעשו ממקשת זהב (גוש זהב) אחת? איזה פריט נוסף ששימש במדבר נוצר ממקשה אחת של מתכת?
- מהם שלושת הפריטים במשכן שצורתם ריבוע מדויק?

תשובות לחידון פרשת ויקהל

הסתר תשובות

1. בתחילת פרשתנו משה מקהיל (אוסף) יחד את כל עדת בני ישראל (שמות לה א). מהם שני המקומות הנוספים בתורה בהם מישוהו מקהיל ומכנס יחד עדה?

בפרשת קורח, קורח מקהיל עדת מורדים על משה ואהרון (במדבר טז יט). בפרשת חוקת, משה ואהרון מקהילים את עם ישראל ליד הסלע, לפני שמשה הוציא ממנו מים (במדבר כ י).

2. מהם ארבעת סוגי התכשיטים שבני ישראל תורמים למשכן בפרשה זו?

בני ישראל הביאו חחים (טבעות), נזמים טבעות וכומזים (תכשיטים לגוף) (שמות לה כב).

3. מה נעשה בפרשה זו "בבוקר בבוקר" – כלומר בכל בוקר? מה עוד נעשה בתורה "בבוקר בבוקר"? (3 תשובות)

בני ישראל המשיכו להביא את נדבותיהם למשכן "בבוקר בבוקר" (שמות לו ג). אותו ביטוי משמש בשלושת המקומות הבאים: בפרשת בשלח – בתיאור זמן לקיטתו של המן (שמות טז כא); בפרשת תצווה – בתיאור העלאת הקטורת על ידי אהרון מידי בוקר (שמות ל ז); בפרשת צו – בתיאור הבערת עצי המזבח באש תמיד על ידי הכהן (ויקרא ו ה).

4. היכן מוזכרות בפרשה זו כנפיים?

כנפיהם של הכרובים היו פרושות על הכפורת של ארון הברית (שמות לז ט).

5. מהם שני הפריטים במשכן שנעשו ממקשת זהב (גוש זהב) אחת? איזה פריט נוסף ששימש במדבר נוצר ממקשה אחת של מתכת?

הכפורת והכרובים שמעל ארון הברית נעשו "מקשה" אחת של זהב (שמות לז ז), וכך גם המנורה (לז יז). בפרשת בהעלותך, משה מצווה להכין שתי חצוצרות כסף "מקשה תעשה אותם" (במדבר י ב).

6. מהם שלושת הפריטים במשכן שצורתם ריבוע מדויק?

צורתם של שלושת הפריטים הבאים הייתה ריבוע: מזבח הזהב (שמות לז כה), מזבח הנחושת (לח א) והחושן של הכהן הגדול (לט ט).

הצג תשובות

חידון השבוע - ויקהל-פקודי

מאת הרב יהושע שקדי.

הסתר תשובות

חידון השבוע - ויקהל

זה מתחרז ומזכיר רוצח מסוכן אבל זו רק אחת ממלאכות המשכן	א	<input type="text"/>	אורג
מחצית השקל משקלה כמו הנזם שנתן אליעזר לכלה	ב	<input type="text"/>	בקע
מילה נרדפת לקודקוד אותה צריך לפקוד	ג	<input type="text"/>	גלגלת
מבני השפחות ולעבודת המשכן הוא לא חשוב פחות	ד	<input type="text"/>	דן
נשאר המון ממה שהביאו ההמון	ה	<input type="text"/>	הותר
אות לתפוס את היריעות	ו	<input type="text"/>	וו
עטרה סימן לכתר תורה	ז	<input type="text"/>	זר
האם תדע אחת ולתמיד מהו השם השני של הצמיד	ח	<input type="text"/>	חח
הנשים עשו על העיזים מבלי שאת הנוצה גוזזים	ט	<input type="text"/>	טוו

שימש את יריעות המשכן ואת קלעי החצר
ונמצא במחנה כשאיוב בא להצר

י

יתד

בכניסה לחצר, משמאל ומימין
יש חלק בגוף המופיע בברכת בנימין

כ

כתף

יש לו פנים
ומחולק לכהנים

ל

לחם

הפנים

חמש יריעות תפורות
ארבעים דף עם שורות

מ

מתברת

מה שחסר הם חיכו לראות
ולכן נחסר מהם אות

נ

נשיאים

למזבח הוא אחד הכלים
ובים על הגלים

ס

סירה

כך מכונה מזבח החיצון
על שם הקרבן שעולה לרצון

ע

עולה

תשעה כאלו היו במנורה, ליופי
וגם במטה אהרן, שלא יטילו בו דופי

פ

פרח

שם זהב על הקרשים
המתין וחיכה, אולי לאנשים

צ

ציפה

ק	על הציץ כתוב אותם פיתוחי חותם	קודש <input type="text"/>
ר	במעיל צריך להיות וכמוהו נרבה זכויות	רימון <input type="text"/>
ש	שלוש אבנים בחושן ובאפוד נתונים	שוהם <input type="text"/>
ת	מין חיה לצורך המשכן היתה	תחש <input type="text"/>

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדת (לח, כא) (וקראת לשבת עונג)

רש"י אומר: נאמר כאן: "המשכן משכן" – שתי פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל.

"משכן העדות" – עדות לישראל שוויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. יש להבין כיצד יתכן שבאותו פסוק דורשים חז"ל מחד דברי פורענות על המשכן שנתמשכן מחמת עונותיהן של ישראל. ומאידך יש בו דברי נחמה שוויתר הקדוש ברוך הוא לבני ישראל על מעשה העגל והשרה שכינתו ביניהם.

הדבר יבואר על פי משלו של המגיד מדובנא: עשיר אחד חיפש שידוך לבנו. מכיוון שהיה זה בן יקר מידות ונעלה בתורה ובדרך ארץ, וכאמור גם בן עשירים הוא, חיפש לו אביו שידוך כמעלתו. לבסוף נמצאה כלילת השלמות בתו של סוחר עשיר. הלך אבי הבן אל בית הורי הכלה כדי להיפגש עימם ולסכם את התנאים לשידוך המדובר. בהיכנסו אל הבית פנימה שמח לראות כי אכן בית עשירים הוא זה. בכל עבר היו מונחים חפצי ערך וקישוטים שערכם רב מאוד, גם הכיבוד הוגש לו בכלי זכוכית יקרים משובצים באבני חן. האח! – חשב האיש לעצמו – אכן שידוך נאה ויאה הוא זה!

כעבור זמן בא שוב אבי החתן כדי לקבוע עם המחותנים את סדרי החתונה אולם כאשר נכנס אל הבית פנימה חשכו עיניו... אין כל זכר לכלים הנאים. הבית ריק מכל וכל... הפעם הוגש הכיבוד בכלים פשוטים... מדוע זועפים פניך? שאל אבי הכלה. אומר את האמת – ענה אבי החתן – ספק נכנס לליבי... היכן הם כל הכלים הנאים והיקרים?... פשוט מאוד – נענה אבי הכלה ואמר – הוצעה לי עסקה בסדר גודל עצום ומכיוון שהכסף אינו זמין בידי לעת עתה נזקקתי להלוואה גדולה, משום כך

משכנתי את הכלים היקרים. בעוד זמן מה תמומש העסקה ובעזרת ה' ארוויח סך עצום ואשיב לעצמי הכל כבראשונה. אם כך – נאנח אבי הכלה בהקלה – הכל בא על מקומו בשלום! לרגע חששתי כי כל תצוגת הכלים המרהיבה שראיתי בביתך לא הייתה אלא הצגה... חששתי שמא שאלת אותם רק כדי להרשים אותי ובאמת הנך חסר כל... הסברך הניח את דעתי לגמרי!

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – בית המקדש אמנם שנתמשכן בעוונותינו הרבים אולם לא אבדנו לגמרי, בבוא העת ירד מן השמים בית המקדש השלישי וישוב הכל על מכונו כבתחילה!

אלא פקודי המשכן משכן העדת (לח, בא) (הרב ראובן שמעוני)

רש"י: זהו רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניהן על עוונותיהן של ישראל.

אם אכן נחשב המשכן כ"משכון" של בני ישראל – אמר הגאון רבי זלמל'ה מוולאז'ין – אזי גם למשכון יש זמן שצריכים להחזירו, שהרי בפירוש נאמר פסוק (שמות כ"ב, כ"ה): "עד בא השמש תשיבנו לו", ואם כן כבר באה השמש אלפי פעמים ומדוע לא החזיר לנו הקדוש ברוך הוא את המשכון?...

אלא – אמר רבי זלמל'ה – התשובה נמצאת בפסוק שלאחריו: "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני", תנאי גדול יש בהשבת המשכון – צריך לצעוק!... הקדוש ברוך הוא מחכה שנצעק אליו, אז ישיב לנו את בית המקדש כבתחילה!

"אלה פקודי המשכן משכן העדת"

רש"י הקדוש בלשונו הזהב, מבאר: מדוע נאמר "משכן המשכן" פעמיים? אלא דבר זה הוא רמז לבית המשכן שנתמשכן בשני חורבנות על עוונותיהן של ישראל!

משל למה הדבר דומה:

אדם אחד נידון למאסר עולם בבית הסוהר. היה שם זקן אחד שריחם על האיש, הלך ומשכן את ביתו ותמורתו קיבל סך כסף עצום, את הכסף נתן ביד פקידי בית הסוהר כדי שהללו ישחררו את העציר ממאסרו. יצא האיש לחופשי, הודה למיטבו הרחום והלך לדרכו...

רשע שכמותך! חצוף!!! - גער בו אחד מידידיו - איך יתכן שאתה משוטט חופשי ושאנן, בעוד הזקן משכן את ביתו כדי לשחרר אותך?, האם אינך חושב שמחובתך לנסות ולהשיב לו את ביתו?!

אמר המגיד מדובנא - כן הוא גם הנמשל: כאשר עלה לפני מידת הדין גודל חובם של עם ישראל חמל עליהם הקב"ה ונתן את המקדש וכלי תפארתו ביד זרים כמשכון בעד חובותיהם של ישראל. אלא שישראל שוכחים את גלות השכינה וכבוד ה' יתברך, ואינם שמים על לב כלל להתפלל על בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימנו...

האין זו חוצפה?!...

“אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה”

שאל הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל:

לא ברור מדוע בעת שהתרים משה רבינו את בני ישראל למלאכת המשכן, בקשו ממנו חשבון מדוקדק על ההתרמות, ואילו כאשר התנדבו לחטא העגל, שם תרמו זהב רב ולבסוף “ויצא העגל הזה”- מכל התרומות הרבות נוצר רק עגל קטן, ודווקא שם לא ביקשו דין וחשבון כלל?!...

ועוד - המשיך הרב ושאל - מדוע תופעה זו חוזרת על עצמה בכל הדורות, שמגבאי הצדקה תובעים דין וחשבון, ואילו ממאספי כסף “לעגלי זהב” למיניהם לא מבקשים דבר?!

אף פעם לא שמענו מישהו שביקש ממגיסי תרומות להצלה של פליטים מחו"ל או הצלה ממפגעי טבע, דין וחשבון על סך הוצאותיהם ומה נתנו באמת?!

אלא - השיב רבי זלמן - כל יהודי בפנימיותו הוא חפץ ומחפש לעשות אך טוב. ובאמת כך מסביר הרמב"ם את הסיבה שכאשר יהודי אינו רוצה לקיים מצווה מסוימת כופין אותו עד שיאמר: “רוצה אני”! כי יהודי בפנימיותו הוא רוצה גם רוצה... לקיים מצוות! לכן בכל פעם שיהודי תורם למען מטרה חשובה - הוא דורש דין וחשבון האם נוצל כספו כראוי!

לא כן הדבר כאשר אדם נכנע ליצרו הרע והוא נותן מכספו עבור “עגל הזהב” ודומיו, כבר בשעת מעשה, ליבו נקפו על מעשהו זה ובתוך תוכו לא אכפת לו כלל אם תרומתו לא תגיע ליעדה.

בפנימיותו הוא שמח אם גבאי “עגל הזהב” ימעלו קצת בתפקידם...

אשר פקד על פי משה

הזהר הקדוש מקשה שהרי אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, ומדוע מנו את כל הכסף, ומתרץ שבכסף הנמנה על ידי משה רבנו, שורה הברכה גם אם הוא מנוי ואינו סמוי מן העין, וזה הפירוש אלה פקודי המשכן... אשר פקד על פי משה, שמפני שפוקד על פי משה אין חסרון בפקודי המשכן במניית הסכום של נדבת המשכן, ואדרבה בכח גדולת וצדקת משה אין שום סיבה למניעת הברכה.

“אלה פקודי המשכן העדות” (לח, בא) (מעין השבוע)

ללמדך, כתב רבינו בחיי זצ"ל, שהמשכן היה בו הכל: ממנו שפע הפרנסה (באמצעות השולחן) והחוכמה (באמצעות המנורה) והקדושה (באמצעות מזבח הקטורת), אבל העיקר בו הם העדות, לוחות הברית. על שמם הוא קרוי: משכן העדות. ללמדנו, כי העיקר היא התורה!

ביד איתמר בן אהרון הכהן (לח, בא) (הרב יוסף ברודי)

במדרש רבא מובא שאין עושים עסקי ממון של רבים אלא על פי שני גבאי צדקה. ומשה רבינו, אף שהיה נאמן על פי הקדוש ברוך הוא, קרא לאיתמר בן אהרון הכהן ושיתף אותו בחשבון כלי המשכן.

במשך שנים ארוכות שימש ה”חפץ חיים”, גבאי הצדקה שבעיר. מדי ערב שבת היה מנהגו לחזר בעצמו על פתחי העיר כדי לקבץ כספים לטובת עניי העיר ולהכנסת אורחים הבאים מניכר.

על חזקה זו שמר במשך שנים רבות.

ברבות הימים, כשנבצר ממנו להמשיך בעבודה זו והוכרח לבחור באחרים שיעסקו במצווה גדולה זו, גם אז לא פסקה הגחתי והשפעתו בענייני הצדקה. פעם אחת הגיע שמועה לאוזניו כי בעיירת הסמוכות לראדין בקשו פרנסי העיר למנוע מאורחים עניים לסבב בעיר ולאסוף צדקה, משום כך החליטו כי כל עני המגיע לעיר יקבל סכום כסף שווה מקופת הקהל.

ה"חפץ חיים" התנגד מאוד ל"תקנה" זו וטען כי יש לבטלה לאלתר משתי סיבות: האחת שהסכום הנקצב לכל עני הוא פחות בהרבה ממה שהיה העני משתכר לו היה מסתובב בבתי העיר, ושנית, יש במנהג זה משום ריעותא גדולה מצד חינוך הילדים, כיון שאים העניים אינם מסבבים בבתי העיר ומקבלים מתת יד מכל משפחה ומשפחה, אזי הילדים הקטנים לא ידעו ולא יכירו כלל מהי מצות צדקה.

"ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר ציוה ד' את משה" (לח, כב)

דקדק ושאל הרה"ק בעל התפארת שלמה ז"ע, למה טרחה וסיפרה לנו התורה כי בצלאל עשה את "כל" אשר ציווה ד' ולא כתבה "ובצלאל עשה את אשר ציוה ד'", אלא המשיך ואמר - מכאן ראינו כי עובד עבודת הקודש, אדם שמתעסק בעבודות קדושות, צריך גם בעצמו להשתדל ולהיות קדוש, אין זה מספיק לעשות את העבודה באומנות ובחכמה אלא צריכים לעשות "את כל אשר ציוה ד'", וזה מה שהתורה ביקשה ללמדנו, שבצלאל לא היה רק אומן שעשה את כל עבודת המשכן וכליו בחכמה, אלא עשה את "כל" אשר ציוה ד' את משה. קיים את כל התורה כולה.

לחידוד העניין יש לספר שבפולין היו גויים עובדים אצל היהודים עד שכבר הצליחו לקלוט את שפת האידיש... ערב אחד בסיום יום עבודה מפרך, חלף אחד מאותם גויים ליד בית הכנסת של היהודים וראה את אחד ממכריו - יהודי עני, עומד ליד ביהכ"נ לקבץ נדבות, ובידו גרושים רבים, חופן מלא מטבעות. התקרב, הציץ בכף ידו ושאל כמה יש לך ביד? כ"שלוש מאות גרושים" השיב, תמה הגוי ושאלו לפשר הדבר, השיבו העני: היהודים כולם חולפים בסמוך אלי בין מנחה למעריב, כשלוש מאות יהודים נכנסים לבית הכנסת, וכיון שיהודים הם רחמנים בני רחמנים אין צורך רק לצעוק: יהודים תנו נדבה, והם זורקים איזה שהוא מטבע, כך מתאספים כשלוש מאות גרושים... אמר הגוי לעצמו: וכי שוטה אני, ללכת ולעבוד בשביל עשר שקל ליום שלם, החל ממחר אעמוד אף אני ליד בית הכנסת של היהודים ואקבץ נדבות.

למחרת ישן הגוי כל היום, התעורר לקראת ערב ומיהר לרחבת בית הכנסת הגדול והחל לצעוק באידיש כמובן... יהודים רחמנים תנו נדבה לעני! יהודים רחמנים המה ובראותם עני מתחנן - נתנו נדבה גרוש ועוד חצי ועוד גרוש, וכך הצליח לאסוף הרבה. אלא ששמחתו לא הייתה שלמה עדיין, שכן בצדה השני של רחבת בית הכנסת, ישב עני אחר ומשום מה הבחין אותו גוי, כי לפעמים היה הלה מקבל עשרה גרוש בבת אחת! לאחר סיום ערבית כאשר התפזר הקהל, הפציר הגוי באותו העני לגלות לו מהו הסוד שלפעמים מקבל עשרה גרוש בפעם אחת. השיבו העני ואמר לו: שמע נא, גר צדק הנני, וליהודים יש רגש מיוחד כלפי גרי צדק - ולהם נותנים יותר! והנה למחרת הגיע הגוי והחל צועק: יהודים רחמנים, רחמו על עני גר צדק! ואכן נתנו לו בעין יפה. ועדיין לא נחה רוחו שכן צדה עינו בעני אחר היושב על כיסא צדדי, המקבל עשרים גרוש בבת אחת. המתין עד אחר מעריב ושאלו בלחש לאותו עני: למה זה נותנים לך יותר? השיבו העני, אני נכד של הבעל שם טוב הנני והיות ואני נכד של צדיקים - נותנים לי יותר! שמע זאת הגוי ואמר בלבו זאת יכול גם אנכי לעשות. והנה למחרת, הגיע הגוי מוקדם והחל לצעוק: רבותי, תנו נדבה לעני גר צדק נכד של הבעל שם טוב... ואז כבר לא קיבל גרוש אחד... צעק וצעק ועוברים ושבים חלפו על פניו בחיך. נבון הגוי ולא הבין את הסתירה שבקולו: או שאתה נכד של הבעש"ט או שאתה גר צדק...

וכאן צריכים אנו להתבונן: וכי לפעמים אין אנו מתנהגים כאותו גוי... יש אשר עדיין לא החליט האדם בנפשו אם צדיק הוא אם לא, מדקדק במצוות או שמא מזלזל, נכד של הבעש"ט או גר צדק... מצד שני יש אשר האדם מקפיד על מצוות שונות במאוד מאוד, אבל באותו זמן יכול לזלזל בדברים אחרים כי אין זה שייך לו. אכן התורה דורשת מאיש ישראל את "כל" אשר ציוה ד' ולא לברור לנו מה כן מתאים לו ומה לא.

"ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקודש ויעשו את בגדי הקודש אשר לאהרן כאשר ציוה ה'" (לט, א) (פנינים)

מובא בגמרא (זבחים פח) שלכל אחד מבגדי הכהונה הייתה סגולה מיוחדת לכפרה. כתונת מכפרת על שפיכות דמים. מכנסיים – על גילוי עריות. מצנפת – על גסי הרוח. אבנט – על הרהור הלב. חושן – על קלקול הדין. אפוד – על עבודה זרה. מעיל – על לשון הרע. וציץ – על עזות מצח. אמר הכותב: בכל הדורות נתנו חשיבות מיוחדת לבגדים של כהני ישראל – אלו הצדיקים וגדולי התורה שנספגו בהם תורה יראת שמים וחסידות, עד שהיו כאלה שבעתות וזמנים שונים היו משיגים את אותם מלבושים בממון רב ולובשים אותם עליהם בכדי להסתפג בקדושתם וסגולתם...

אביא בפניכם מעשה לא שגרתי בו נחזה איך בגדי הקודש הללו מסוגלים בעתות צרה ומצוקה להביא גם למזור ולרפואה: מעשה זה קרה בעיר קראקא – בו כיהן הגה"ק רבי שמעון סופר ז"ע בנו של מרן החתם סופר ז"ע כרבה של העיר. כאשר אחד מילדי קראקא חלה באסכרה, ופעם אחת באישון ליל הוא החל להשתנק. בני משפחתו עמדו אובדי עצות והתבוננו בחרדה בילד הנחנק, כשהם פוכרים את ידיהם וזועקים לעזרה. ואבי הילד שלא היה מסוגל לשאת את המראה, מיהר להימלט מן הבית... הרחובות היו חשוכים וריקים לגמרי, אולם מבית הרב הגה"ק רבי שמעון סופר ז"ע, בקע עדיין אור. ולכן, החליט האב לעלות ולהעתיר בעדו. כאשר שמע הרב את הדברים היוצאים מפי האב, הוא הסיר את צעיפו, והורה להניח על צוואר הילד. לאחר מכן התנה עם האב שני תנאים: האחד – להשיב את הצעיף מיד עם שחר, והשני – לשמור את העניין בסוד מוחלט. האב הנרגש כמובן מיהר להתחייב על כך, והוא מיהר לביתו ועטף את צוואר הילד בצעיף הרב, וראה זה פלא: בו במקום החל הילד לנשום לרווחה, והסכנה חלפה! עם שחר החזיר האב את הצעיף, ובדמעות הודה לרב על הצלת ילדו, אולם הרב אמר: "אני לא עשיתי מאומה. אבל צעיף זה הוא ספוג זיעה של עמל בתורה, וזכות אותו עמל עמדה לילדך!"... וכאשר התעניין האב אודות פשרם של שני התנאים, הסביר הרב: "את הצעיף ביקשתי, משום שאין לי אחר... ובנוסף לכך ביקשתי שישאר הדבר בסוד, משום שכל שעות היום טורדים מנוחתי בענייני העיר, וכדי ללמוד עלי לקצר בשעות השינה שלי, אך אם ידעו אנשי העיר שאף בשעות אלו אני ער, הם יטרידו אותי גם בשעות הלילה ולא אוכל ללמוד. ומהיכן יהיה לך צעיף לסגולה."

והטור השלישי לשם (לט, יב),

יהודי אחד בא להתייעץ עם ר' אפרים זלמן מרגליות: מציעים לבתו בחור הגון ובעל מידות, אך על אחיו מרננים שאינו אדם הגון. האם כדאי להיכנס לשידוך כזה? ענה לו ר' אפרים זלמן: "לשם שבו" – אם החתן עצמו הוא בעל שם טוב – "ואח למה" – למה צריך להתחשב באחיו?

**וַיָּבִיאוּ אֶת הַמֶּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, אֶת הָאֹהֶל וְאֶת כָּל כְּלָיו, קְרָשָׁיו קְרָשָׁיו בְּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו
(ל"ט, כג) (אברהם לוי)**

לכאורה נראה שהפסוק הזה עוסק בהעברת "מידע היסטורי" תמים ופשוט. אך כאשר מתעמקים בפסוק כהוגן ומטילים עוגן בכל מילה שבו ובוחרים גם את מה שמסתתר בין המילים, מגלים לפתע שבפסוק הזה מסתתר עולם ומלואו וגנוז בו יסוד אביר אביר ונדיר, ולא נגזים אם נאמר שמדובר במידע שהוא הלב והתמצית של כל היהדות. מה כוונת הסופר והמשורר?

מבואר בחז"ל שקרשי המשכן היו כבדים עד מאוד, והקמת המשכן הייתה מלאכה סבוכה שלא היה בכוחו של אף אחד לבצע אותה. נציין רק שהמידות של כל קרש מקרשי המשכן היו 75 ס"מ רוחב על 50 ס"מ עובי על 5.5 מטר גובה, ובנוסף לזה היה גם זהב שציפה את הקרשים. במילים יותר פשוטות, כל קרש הכיל בערך שתי קוב עץ, וכבר ידוע שמשקל סגולי של קוב עץ נע בין 500 ל-800 קילו, (תלוי בסוג העץ וכמות הלחות שבו). שורה תחתונה - כל קרש מקרשי המשכן שקל בערך טון פלוס!

אין פלא שרש"י הקדוש כותב על קרשי המשכן את המילים הברורות הבאות: שלא היה יכול להקימו שום אדם, מחמת כובד הקרשים. שאין כוח באדם לזוקפן (רש"י ל"ט ל"ג).

והשאלה נשאלת: אם התורה מעידה שאין כוח לאף אחד לזקוף את קרשי המשכן ולחבר אותם, כיצד באמת הצליח משה להקים את המשכן?

המדרש פותר לנו את החידה הגדולה הזו - וזה אף מובא ברש"י על המקום: משה כלל לא הפעיל כוח ולא הוצרך להוציא שום אנרגיה בפרויקט סבוך זה. פשוט הוא הניח את ידיו על הקרשים ועשה תנועה של "כאילו מזיז" אותם, וה' כבר דאג לשאר ועשה נס ופלא והקרשים קמו וניצבו מאליהם במקום הנדרש, בהתאם לתבנית ולתוכנית שמשה נתבקש לעשות (רש"י שם).

כמובן שהידיעה הזו מעניינת וכעת הפרשייה מתבהרת והתמיהה מתיישבת, אלא שבכל זאת יש כאן איזו נקודה קטנטונת הטעונה ביאור ובירור:

לשם מה בכלל ציווה ה' את משה להניח את ידיו על הקרשים ולעשות תנועה של "כאילו מרים אותם"? מדוע ה' לא עשה נס שהקרשים יזדקפו מאליהן גם ללא מגע ידיו של משה?

האמת היא שאת השאלה הזו אנו רוצים להפנות גם על "עשיית המנורה" ... בורא עולם ציווה את משה לעשות את המנורה מהרבה פריטים (כפתורים, גביעים, קנים, פרחים...), וה' ציווה לעשות את כל המפרט הזה מזהב וממקשה אחת - ומובא בחז"ל שמשה נתקשה בעשיית המנורה והוא לא ידע איך להתמודד עם הפרויקט הגדול הזה. ואיזה פתרון הציע לו ה'? "השליך את הזהב לאש, והמנורה תיעשה מאליה" בדרך נס (שמות כ"ה ל"א רש"י), וגם כאן אנו שואלים את אותה שאלה: מדוע ה' ביקש ממשה להשליך את הזהב לאש? מדוע הבורא לא עשה נס עוד יותר גדול - שאונקיית הזהב תהפוך למנורה גם בלי שמשה יזרוק אותה לאש?

אותה קושייה קשה גם על הסיפור שמופיע בתנ"ך עם אלמנתו של עובדיה הנביא שבאה לאלישע וסיפרה לו על מצבה הכלכלי הקשה, עד כדי כך שמרוב חובות ואי יכולת לעמוד בפירעון - אחד הנושים בא לקחת את שני בניה לעבדים, והיא מבקשת מאלישע הנביא שיעזור לה לצאת מהמצב הקשה.

מה עשה אלישע עם הסיפור הכואב, הוא שואל את האלמנה: אולי יש לך איזה נכס או רכוש שניתן למכור אותו ולפרוע באמצעותו את החובות? והאלמנה משיבה שאין לה בבית כלום, חוץ

מאיזה כוס חד פעמית עם קצת שמן. באותו רגע ציווה אלישע על האלמנה לארגן ולהשאיל כלים ריקים כמה שיותר, והוא לקח את כוס השמן והחל ליצוק ממנו לתוך הכלים - והשמן נבע זרם ולא נגמר והספיק למלא את כל הכלים שהאלמנה הכינה, עד שהגיע שלב שכבר לא היה באזור עוד כלים ריקים - ובאותו רגע הנס נעצר והברכה עזבה את כוס השמן, ולאחר החביתה הראשונה - נגמר השמן שבכוס. כולם מכירים את המשך הסיפור... שלאחר מכן לקחה האלמנה את כלי השמן המלאים ומכרה את השמן שבהם והצליחה על ידי זה לפרוע את כל חובותיה, ועוד נשאר לה כסף לחיות הלאה בשנים הבאות (מלכים ב', ד' א' - ח').

ושוב מתפרצת ועולה וזועקת וממריאה השאלה הנ"ל, אך הפעם בעוצמה הרבה יותר גדולה!

מדוע אלישע הנביא הטריח את האלמנה לארגן כלים ריקים ולטפל בכל נושא המכירה של השמן ולנהל את כל הפרויקט העצום הזה? להשאיל כלים... למלאות... לאחסן אותם... לסחוב הכול לשוק... להתאמץ ולמכור... למה הוא לא לקח את כוס השמן ובירך אותה בברכה המפורסמת "שלא ייגמר לעולם", ואז הייתה האלמנה הולכת עם הכוס הקומפקטית לשוק ומוזגת ללקוחות כמה שירצו - והיו לה חיים הרבה יותר קלים?

על כל השאלות הללו, יש תשובה אחת. אומנם התשובה מאוד פשוטה, אלא שבתוכה גלומה כל עבודת ה' של האדם היהודי:

יהודי מתוק, יהודי חמוד, נקלעת לבעיה? אתה עומד בפני פרויקט סבוך ואינך יודע איך להתמודד אתו? הסר דאגה מליבך! אתה לא לבד, בורא עולם הרחום והחונן נמצא אתך והוא כבר יעזור לך להתמודד עם המצב ולהתגבר על הבעיה והתקלה. אלא שבורא עולם מבקש ממך בקשה אחת ופשוטה: יהודי יקר, אל תשב על כיסא נוח ותחכה שאני אעשה עבורך את כל העבודה, והישועה תגיע אליך עד לפה! לפחות תשתדל ותתאמץ כפי כוחך ותעשה את מה שאתה כן יכול, ואפילו אם מדובר במשהו קטן - תעשה אותו בשלמות ואל תתעלם ממנו, ואני הבורא כבר ידאג לשאר.

משה משה! אתה לא יכול להרים את קרשי המשכן? זה מעל לכוחות שלך? אין בעיה. אבל לפחות תשים את היד על הקרשים ותעשה תנועה של "כאילו סוחב", תעשה את המעט שאתה כן יכול, ואני הבורא ידאג כבר שהמשכן יעמוד מאליו בדרך נס.

לעשות מנורה אתה לא יכול? לפחות תזרוק את הזהב לאש ותתיך אותו, תבצע את מה שאתה כן יכול, ואני כבר ידאג לשאר.

אלמנה יקרה! נקלעת למבוי סתום ואת רוצה עזרה על בסיס נס ומופת? אין בעיה. אבל... מה שאת כן יכולה לעשות - תעשי, והשאר כבר יושלם בדרך נס.

זו נקודה עמוקה עד מאוד, משום שהיא ההגדרה המדויקת של כל עבודת ה' של האדם היהודי.

בורא עולם לא מבקש מהאדם לעשות מה שאי אפשר, וגם אם נראה לאדם שיש איזו מצווה שגדולה עליו בכמה מידות ולא נראה לו שביכולתו להתמודד עמה, אל לו להתייאש! עליו להתחיל להמריא בהר ה' ולטפס בסולם העולה בית אל, להשקיע את המעט שהוא כן יכול, ובורא עולם כבר ידאג לכל הפיניש - ויעזור לאדם להגיע אל השלמות ולכבוש את הפסגה.

על פי זה אנו זוכים להבין פאן נוסף בדברי התנא במסכת אבות שאמר כך:

(1) לא עליך המלאכה לגמור, (2) ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה (אבות ב' ט"ז).

כל מי שקורא את המשפט הזה והשכל זורם בראשו והמוח פעיל בקדקודו, בטוח שיש כאן סתירה בין המשפטים - וההיגיון בהם מאוד תמוה! משום שאם אין האדם מצווה לגמור את המלאכה, אם כן מה הטעם בכלל שיתחיל אותה? מצד שני למרות שהאדם לא מחויב לגמור את המלאכה - התנא מודיע שאין לו רשות להתבטל ממנה. ומה הטעם בדבר?

על פי הנ"ל, הכול מובן.

תתחיל במלאכה, תעבוד את ה' כפי כוחך - ואל תיבהל מגודל המשא והפרויקט, משום שלא עליך המלאכה לגמור וה' כבר ידאג שהכול יסתדר ויושלם.

כעת כבר מובן מדוע אין אתה בן חורין לבטל ממנה. שהרי בסופו של דבר המלאכה הרוחנית שלך תושלם ויגיע ממנה שבח נפלא לבורא עולם, ואין לך רשות למנוע את "הכבוד שמים" הזה.

ברשותכם - נעמיק מעט יותר את הדברים, ונגלה את האור הגנוז המסתתר בהם.

חז"ל הקדושים התבטאו במשפט הבא: "בא ליטהר - מסייעים אותו" (שבת ק"ד ע"א). אדם שיש לו רצון טהור וזך והוא חפץ לעבוד את ה' - אך יש לו כל מיני הפרעות ומניעות, עליו להתחיל בעבודה מתוך מסירות נפש, ובורא עולם כבר יעזור לו להתגבר על כל המכשולים, ולהתקדם ולהתקדש בשלמות.

אלא שהשאלה נשאלת: מדוע נקטה הגמרא את הביטוי "בא ליטהר - מסייעים אותו", ולא "מסייעים לו"? חכמנו מגלים לנו כאן פנינה מאוד עמוקה - שלא כולם יכולים להבין אותה, ואשרי מי שיבין זאת.

אדם שבא להיטהר ולהתקדש והוא משקיע מעצמו בעבודת ה', בורא עולם שמח בו ופותח בפניו שערי שמים ומרעיף עליו סוכריות ושפע ונותן לו הרבה סייעתא דשמיא, כדי שיוכל להתקדם ולהתקדש עוד ועוד. אלא שהאדם לא מקבל סתם "עזרה חיצונית", ולא נותנים לו עוד איזה מנוע רוחני שסייע לו, אלא "מסייעים אותו". פירושו: את אותו מנוע שהוא הפעיל, את אותו מאמץ שהוא תרם, את אותה חתיכה שהוא תרם מעצמו, את זה מגדלים והופכים למושלם. תרמת מנוע של 60% מאמץ? תקבל עוד כוחות וכלים רוחניים שיעזרו למנוע הזה להתרומם עוד ועוד ולהמשיך בלדהור ולהפליג בדרך העולה בית אל, אבל... זה יהיה במינון נמוך, בהתאם למנוע הקטן שהשקעת. תרמת מנוע של 100% מאמץ? הכוחות הנוספים והכלים הרוחניים שתקבל יהיו בהתאם, ברמה הגבוהה של 100%, ובעזרת ה' תזכה להגיע לשלמות הגדולה ביותר. את אותם אחוזים שהשקעת מעצמך, את זה הבורא משכלל ומקדם...

זה התירוץ על הקושיא שיש להרבה אנשים בראש - קושיא שהם לא בדיוק מוצאים עליה מענה, ונעלה רגע את הקושיא הזו לבמה ונשתף בה את כולם:

מדוע יש אנשים שבנערוותם היו דלים ורדודים בהבנה ובצורת החשיבה ואף אחד לא האמין שהם יגיעו לגדולות, ולמרבה הפלא הם הפתיעו את כולם והפכו לתלמידי חכמים מופלגים בעלי עיון עמוק ותפיסה חדה ומחברי ספרים נפלאים והפכו לדיינים נכבדים, ואילו אני המוצלח שהייתי חכם גדול ובעל כשרון מבריק ומפליג - לא הצלחתי כמו שהם הצליחו? ... מהו סוד ההצלחה שלהם? ...

התשובה כנ"ל: כל מי שעובד את ה', זוכה לקבל סייעתא דשמיא וכוחות נוספים ומוגדלים. אלא שהבורא מפתח לאדם את אותו מנוע שהאדם יצר. וכיוון שאותם אלו שהיו קשיי תפיסה וְדְלֵי הַבְנָה נאלצו להשקיע הרבה מאוד בעבודת ה' ובלמוד התורה שלהם, במילים אחרות... הם השקיעו מנוע

יותר חזק, מנוע של 100% מאמץ, לכן הסייעתא דשמיא שלהם גם הייתה של 100%. אך בגלל שאתה היית פיקח ומוצלח ובעל תפיסה חדה וזיכרון משובח - השקעת רק מנוע של 60% מאמץ, לכן הסייעתא דשמיא שקיבלת היא בהתאם, ברמה של 60%.

בשביל להבין את הדברים כהוגן ולחדד מעט את ההבנה - נעלה כאן סיפור קטן עם מסר גדול, סיפור שסיפר הרב גרשון אדלשטיין בשיחה (יום ג' תרומה תשע"ב).

פעם אחת ישב רבי אברהם ישעיהו קרליץ המכונה "החזון איש" ללמוד בבית הכנסת, ולפתע הוא התעלף וראשו נשמט על הגמרא - והאנשים שהיו סביבו נבהלו וחרדו לשלומם. כעבור מספר רגעים נכנס החברותא של החזון איש לבית הכנסת והוא ראה את בהלת האנשים, והוא הרגיעם שהכל בסדר - ולא מדובר בדבר חריג. הוא הסביר להם שהרבה פעמים החזון איש מפעיל מאמץ גדול בשעת הלימוד - עד שכוחותיו אוזלים והוא מגיע לעילפון, וכעבור זמן מה הוא מתאושש וחוזר לעצמו. וכך היה.

נו, אם כזה מנוע הפעיל החזון איש בשעת הלימוד, אם הוא השקיע בעבודת ה' כל כך הרבה כוחות ומאמץ ומסירות נפש "פשוטו כמשמעו", זה פלא שהוא זכה להגיע לעוצמה המושלמת והמפרסמת שהייתה לו?

עד כאן הרחבנו את הנקודה "שה" מבקש מהאדם לעשות את מה שהוא כן יכול, והוא כבר דואג לכל השאר". אך כאן המקום לעשות איזה עדכון קטן למשפט הזה, עדכון מאוד חיוני: ה' לא עוזר לאדם, אלא ה' עושה הכול - והאדם לא עושה כלום! האדם הוא רק בובה בתיאטרון, והבמאי שמאחורה מושך בחוטים ומפעיל את כל המערכת. כאשר יודעים זאת וחיים ונושמים את הרמה הגבוהה הזו, אזי אין דבר יותר משמח מזה. מדוע? משום שמתברר שלא משנה מי אנחנו ולא חשוב גם כמה כלים ה' נתן לנו. יהיו הנתונים אשר יהיו - אין להם כל קשר להצלחה הרוחנית שלנו, ובעצם הכל תלוי רק "בהשקעה ובמסירות שלנו לבורא" ובאחוזי המאמץ וגודל המנוע שאנו מוכנים להשקיע בעבודת ה'. אם נשקיע 100% מעצמנו - ה' כבר יהפוך את זה למושלם ביותר, שהרי הבא להיטהר מסייעים אותו. ואם עדיין לא הגענו אל השלמות ולא כבשנו את הפסגה בעבודת ה' - כנראה שלא הקרבנו מספיק אחוזים מעצמנו בעבודת ה', ואם יש לנו תלונה על "חוסר הצלחה" - עלינו להפנות את האצבע המאשימה... אלינו.

את הנקודה הזו אנו רואים גם בשמות הפרשה "ויקהל פקודי", על פי תורת הגימטרייה.

ויקהל פקודי גימטרייה 352 (עם הכולל) 8 הכול בידי כל אדם יהודי לטוב או למוטב גימטרייה 352

פירוש: מי שמשקיע בעבודת ה' - מצליח. ואם האדם לא בדיוק מצליח, סימן שהוא לא משקיע מספיק. וכן בעבירות. מי שמתאמץ ונזהר מכל מכשול - מצליח, שהרי הבא להיטהר מסייעים אותו. ומי שלא בדיוק מצליח להתמודד עם העבירה, סימן שהוא לא משקיע מספיק במסירות נפש - ובעצם הוא בתוך המשבצת של "הבא ליטמא פותחין לו" (שבת ק"ד ע"א).

מי שמתבונן בדברים הללו יכול לשאוב מהם הרבה עידוד ולהתחזק מאוד כנגד יצר הרע, ולהינצל מכל ייאוש וקשקוש. שהרי מתבררים פה שתי נתונים מוצקים:

א) נתוני השטח כלל לא משנים - ובעצם הכל תלוי בגודל המאמץ שהאדם משקיע בעבודת ה', ומי שיתאמץ עד הסוף יצליח להגיע אל השלמות ולהעפיל עד הפסגה - אפילו אם הוא דל כלים ונתונים. מצד שני מי שיתאמץ רק "מעט" - לעולם לא יגיע אל השלמות, אפילו אם יהיו לו את הנתונים הכי טובים.

ב) גם אם האדם עומד בפני פרויקט גדול בעבודת ה' ונראה לו שהוא לא יוכל להתמודד עמו - אל יירתע, ואם הוא יתחיל ויעשה את המעט שהוא כן יכול - ה' כבר ידאג לשאר ויסייע לו להגשים את החלום והשאיפה הקדושה, כמו שראינו שהבטיחה הגמרא שהבא לטהר ולהיטהר זוכה לסייעתא דשמיא, ובעצם זה מה שהבורא מצפה שהאדם יעשה.

שיתחיל לזוז... שיתחיל להתאמץ... ואל ייבהל מגודל הפרויקט - שהרי לא עליו המלאכה לגמור - והבורא עולם כבר ידאג להוביל אותו להגשמת השאיפה הקדושה - באורח נס ופלא.

נו, זה לא מעודד?

"את ארון העדות" (לט, לה)

רבי מרדכי הכהן היה אומר: "ארון העדות" – הארון עצמו הוא העדות. ארון הספרים של אדם מעיד על מהותו ועל טיבו. רצונך לתהות על קנקנו של אדם, לך אצל ארון הספרים שלו. איש איש ואישיותו בארונו, ובלבד שיהיה תלמודו בידו – שיהיו הספרים משומשים ממגע ידיים.

ויברך אותם משה (לט, מג) (וקראת לשבת עונג)

מעשה שהיה באמריקה באדם שנפגע באופן קשה בתאונת דרכים. מכיוון שהיה האיש לבדו חיפשו בכיסיו ומשמצאו פרטי זיהוי הצליחו לאתר את כתובתו וליצור קשר עם משפחתו. הללו מיהרו ובאו אל בית החולים שם נאמר להם כי מצבו אנוש. אם כך – אמרה אשתו – ברצוני להודיע לאביו הנמצא לא רחוק מכאן בבית אבות, כדי שיבוא לבקר את בנו. ואכן כעבור זמן מה הגיע האב ונכנס לחדרו של הבן, ראה את מצבו ועמד ללכת.

מדוע אתה הולך? תמהו הסובבים – אינך מבקש להישאר על ידו בעת קשה זו, כאשר מצבו כה חמור!?

בעזרת ה' הוא יהיה בסדר בקרוב! אמר האב בהחלטיות – בעוד זמן קצר מצבו ישתפר והוא יחזור לאיתנו!

הרופאים הסובבים את מיטת הפצוע הביטו באב ברחמים, בחשבם כי בוודאי השתבשה עליו דעתו מחמת גילו המופלג.

האב לא השגיח בהם וחזר אל דירתו שבבית האבות.

והנה זה פלא. בניגוד לחוות דעת הרופאים השתפר לפתע מצבו של הפצוע והוא שב להכרתו. כעבור ימים מספר התהלך על רגליו ועמד לצאת מבית החולים כשהוא בריא ושלם.

הרופאים הודו פה אחד שהחלמה כזו לא ראו מימיהם! כאשר שב האב לבקר את בנו ניגש אליו הרופא הבכיר, מנהל המחלקה, ושאל: אמור נא לי, מנין היה לך הביטחון המוחלט שמצבו של בנך עומד להשתפר, והרי כפסע היה בינו לבין המוות?

אומר לך – ענה האב – בצעירותי זכיתי ללמוד בישיבת ראדין אצל רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים". באותם ימים עמל ה"חפץ חיים" על כתיבת ספרו הגדול, ה"משנה ברורה", וברצונו לדעת אם הדברים שכתב מובנים לכל, כינס קבוצה של כעשרה בחורים עמם עבר על מה שכתב וביקש לשמוע את הערותיהם. אני – המשיך הזקן בסיפורו – הייתי אחד מאותה חבורה ואף זכיתי

להעיר כמה הערות שגרמו לרבנו ה"חפץ חיים" נחת רוח. כהכרת הטוב בירך אותי ה"חפץ חיים" בשתי ברכות: האחת, שאאריך ימים. והברכה השנייה שלילדי לא יאונה כל רע כל זמן שאני בחיים.

מי שזכה להכיר את ה"חפץ חיים" – סיים הזקן את סיפורו – ידע היטב שברכותיו מתקיימות, בבחינת "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים", משום כך כאשר ראיתי את בני לאחר התאונה ברור היה לי שלא יאונה לו כל רע וכי מצבו עומד להשתפר!

כאשר צווה ד' (טיב התורה)

הם היו שני חוקרים שהחליטו יחד לחקור מדינות נידחות ורחוקות, כשהגיעו ליעדם הראשון החלו להסתובב ולחקור את המקום, את אנשי המקום, את הליכותיהם ומנהגיהם, את סוגי המאכלים הגדלים במקום, וכך הם ממשיכים וחוקרים ובודקים כל פרט ופרט, כאשר הם נהנים מכל תגלית חדשה ומכל המראות היפים שראו, לאחר זמן רב כשכבר כמעט הפכו להיות חלק מתושבי המקום, אמר האחד לחברו 'הבה ונשוב לארצנו ולבתינו, כי חקרנו את המקום מספיק', אך, אז הם נתקלים בבעיה, הם אינם זוכרים מהי הסיבה שלשמה הגיעו למקום זה, מה הם חיפשו שם?...

כמה פעמים אדם מחליט לעסוק בדבר מצווה, אם זה בלימוד התורה, או במצוות הצדקה, ובאמת בתחילת דרכו הוא זוכר כל הזמן את המצווה הגדולה שבה הוא עוסק, אך עם הזמן יכול להיות מצב שיתחיל לשכוח את הסיבה האמתית למה הוא עושה המצווה, כי מרוב הרגל נעשה הדבר לטבע, ויכול האדם ללמוד שנים רבות בלי שיזכור למה הוא לומד, או שאדם יעסוק כל ימי חייו במעשי צדקה וחסד, ולא יזכור כלל כי הוא עוסק במצווה, וכי הוא עושה זאת על פי ציווי הבורא.

כשהתורה הקדושה מפרטת את מעשה המשכן, אנו רואים שמוזכרים שוב ושוב המילים 'כאשר צווה ד' את משה', ואכן לא לחינם חוזרת התורה ומדגישה בכל פעם 'כאשר צווה ד' את משה', ללמדנו שבכל פעולה ופעולה שעשו, ובכל שלב שהתקדמו, זכרו והזכירו, שעושים זאת כי כך צווה ד', כי כשעוסקים במצווה צריכים לזכור ש'מצוות צריכות כוונה', ולכן כדי שתהיה מלאכת בניית המשכן כהלכה היו צריכים להזכיר בכל פעם 'כאשר צווה ד' את משה'.

הגה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א כותב ב'צעטיל קטן' וז"ל: 'בכל הדברים שבעולם, הן בתורה, הן בתפילה, הן במצוות מעשיות, ירגיל את עצמו לומר בזה הלשון, הריני עושה זאת לשם יחוד קודשה בריך הוא ושכינתיה, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו. וירגיל את עצמו לומר זאת בתוכיות ופנימיות הלב, ובהמשך הזמן ירגיש הארה גדולה באמירה זו, עכ"ל.

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה (לט, מג) (הרב שלמה לוונשטיין שליט"א)

בילקוט שמעוני רמז תיח כתוב: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה - מה היא הברכה שברכך? ... רבי מאיר אומר, כך ברכך: ה' אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלף פעמים".

מדוע בחר משה דווקא בברכה זו בסיום מלאכת המשכן?

מבאר ה'פנים יפות': במדרש (ילקוט שמעוני רמז תכ) מבאר, שבסיום מלאכת המשכן עמדו כל בני ישראל בחצר המשכן, וכשראו את האש יורדת מן השמים ואוכלת על המזבח את חלבי הקרבנות, השתחוו והשתטחו על פניהם, ולמרות שכל גודלה של חצר המשכן היה חמישים על חמישים אמה,

נעשה נס ולכל אחד מהם היה מקום ארבע אמות הדרוש לאדם ממוצע כדי להשתחוות בפשוט ידיים ורגלים.

עתה נחשב: לפי הכלל הידוע ש'גברא באמתא יתיב' - רחב ממצע של אדם הוא אמה, צריך לומר שכל אחד מבני ישראל היה צריך שטח של אמה על ארבע אמות כדי להשתחוות. אם נחלק את חצר המשכן [חמישים על חמישים אמה] לרצועות ברוחב אמה ובאורך ארבעים ושמונה אמות, בכל אחת מהרצועות הללו יוכלו להשתטח שנים עשר איש [אמה על ארבע אמות לאיש] ובכולן יחד שש מאות איש [שתים עשרה כפול ארבעים ושמונה]. כיון שהשתמשנו רק ב-ארבעים ושמונה אמות מאורך חצר המשכן, נותרו לנו עוד שתי רצועות בנות אמה על חמישים אמות שלפי החשבון דלעיל יכלו להשתטח בהן עשרים וחמשה איש, ונמצא שבדרך הטבע לא היה מקום בחצר המשכן אלא ל- שש מאות עשרים וחמשה איש בלבד.

כיון שמנין בני ישראל באותו זמן היה כ-שש מאות ושלוש אלף איש (לעיל, לח, כו) ובצרוף עשרים ושנים אלף הלויים (במדבר ג, לט) – שש מאות עשרים וחמש אלף איש, נמצא שהיו בני ישראל זקוקים לשטח הגדול פי אלף משטח חצר המשכן, כדי שכל אחד מהם יוכל להשתחוות בפשוט ידיים ורגלים.

ומכיוון שכבר היו פי אלף ממה שחצר המשכן יכולה להכיל, לכן, לא הייתה ברכה מתאימה יותר לאותה שעה, אלא: 'ה' אלקי אבותכם יסף עליכם ככם עוד אלף פעמים'.

"ויקח ויתן את העדות אל הארון... ויבא את הארון אל המשכן" (מ', כ-כא) (רבי משה סלוביצקי)

וצ"ב מדוע שינה כאן את הסדר מאשר ביתר כלי השרת? כאן, קודם הכניס את העדות לתוך הארון, ואח"כ הובא הארון אל המשכן. ואילו ביתר כלי השרת היה הסדר שונה: "ויתן את השולחן באהל מועד... ויערוך עליו ערך לחם", "וישם את המזבח באוהל מועד ויקטר עליו קטורת סמים"? אלא, יחודו של הארון היה רק בהיות העדות – הלוחות בתוכו. בלעדיהם לאו שמיה ארון ואינו כלי שרת. ולכן קודם הכניס לתוכו את הלוחות ורק אח"כ הכניס אותו. וזהו הטעם גם מדוע בבית שני לא עשו ארון, היות שלא היו הלוחות, וללא הלוחות אין לזה דין ארון.

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו (מלח) (וקראת לשבת עונג)

פסוק זה – אמר הגאון רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת פורת יוסף – מלמד אותנו בדרך רמז על שתי הנהגות שיש לרב תלמיד חכם לנהוג: ענן ואש.

הענן מכסה את השמים ומסתיר אותם מעיני כל. כך גם הרב צריך להיות עניו ולהסתיר את דרכיו מבני אדם.

לעומת זאת – המשיך רבי יהודה – האש גלויה לעין כל והיא מאירה את אפלת הלילה ומכלה ושורפת את הכל. כך גם לעיתים חובה על הרב לנהוג בתקיפות ובחוזקה כאשר בוערת.

מתי יש לנהוג כך ומתי אחרת?

כאשר הציבור הולך בדרך התורה והמצוות על הרב לנהוג כ"ענן", בענווה יתירה ובהסתר, ואילו כאשר האנשים אינם הולכים בדרך התורה על הרב להוכיח אותם ולהילחם מלחמת חורמה בפורצי גדר ודרך.

דבר זה – סיים רבי יהודה – מרומז בפסוק: "כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו", כאשר "ה' על המשכן" אזי יש לנהוג בדרך של "ענן", ואילו אם חלילה יש מצב ש"תהיה לילה בו", שכן הלילה מרמז על חושך ואפילה מן המצוות, אזי יש לנהוג בדרך של "אש"!

"זה יתנו... מחצית השקל בשקל הקודש"

השבת בה מברכים את חודש אדר, מוציאים ספר תורה נוסף בו נקרא על מחצית השקל. בכך אנו מתחילים את ארבעת הפרשיות הנקראות בחודש אדר (הסמוך לניסן - חודש הגאולה) שהראשונה שבהם היא פרשת שקלים.

התורה מדגישה: "זה יתנו... מחצית השקל בשקל הקודש" המדרש מביא: "אמר הקב"ה הקדימו שקליכם לשקליו של אותו רשע" - הביאו אתם שקלים לפני שהמן הרשע ישקול לאחשוורוש עשרת אלפים כיכר כסף.

מה טמון במחצית השקל וכיצד המטבעות שלנו יעזרו לביטול הגזירה?

כדי להסביר את העניין, עלינו להבין מה רצה המן לעשות.

חז"ל מבארים שרשע זה ביקש לעורר בשמים את חטא מכירת יוסף. לא בכדי פנה אל אחשוורוש ואמר: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בכל מדינות מלכותך" - אלו אנשים שימכרו את אח שלהם וההיסטוריה תעיד על כך. בא הקדוש ברוך ומבקש הביאו 'מחצית השקל' כתרופה לקטרוגו של נין עמלק.

נשאלת השאלה:

מדוע דווקא מחצית ועוד תוך אזהרה: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט"? מה הבעיה שהעשיר יביא חמישה שקלים אם יש לו?!

והתשובה מאלפת:

העניין ב'מחצית' הוא קריטי לביטול הגזירה. כשאדם מרגיש שלם הוא דוחה מעליו את הסובבים אותו. אדם שמבין שהוא רק חצי מחפש את החצי השני כדי להגיע לשלמות. מראה הקב"ה למשה באצבע: "זה יתנו" מורה לו ה' את יסוד הגאולה - האחדות. אם עם ישראל יהיה מאוחד הגאולה תגיע!

בחלק מעדות ישראל מוסיפים ברכה שמקבלת משמעות מיוחדת בפרשה בה קוראים על הקמת המשכן והשראת השכינה: "מי שעשה ניסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחירות הוא יגאל אותנו... איך? חברים כל ישראל ונאמר אמן".

"בואו חשבון" (אמונה שלמה)

מעשה באחד מעשירי עולם אשר רכשו נאמד במיליארדי דולרים. יהודי היה, שעתו האחרונה הייתה בדעה צלולה. הוא העיף מבט חבה אל בני משפחתו האהובים, חיך אל כל אחד מהם, עד לרגע בו נשמתו עזבה את גופו.

יום לפני כן הזדקף והושיט לבנו הבכור מעטפה עבה שעל גבה רשום בכתב ידו: "צואה – נא לפתח לפני הלוויה".

דקות ספורות לאחר הפטירה התפשטה השמועה כאש בשדה קוצים, חלפה על פני ערים, דילגה מעבר לים והגיעה לכל מקום. הנפטר הדגול היה ידוע באישיותו המיוחדת. אמונתו בבורא עולם הייתה חסרת פשרות. לבניו נהג לומר, כי הונו העצום אינו אלא פיקדון בידי, ולפיכך, אך טבעי הדבר כי הפריש סכומי עתק לצדקה.

ביד רועדת פתח הבן את המעטפה נכח עיניהם הבוכיות של בני המשפחה. המעטפה טמנה בחבה שתי מעטפות, אחת קטנה ורעותה גדולה. על המעטפה הגדולה נכתב בכתב ידו האהוב של אביהם: "לפתח בתם השבעה". על המעטפה הקטנה היה כתוב: "לפתח מיד!"

היה מי שעזר לעשות סדר. את המעטפה הגדולה הטמין במגירת השולחן. ואת המעטפה הקטנה והחזיר לידי הנרגשות של הבן. קצהו של פתק משרדי צהבהב בלט מתוך המעטפה, וכעבור רגע אחז הבן את הפתק באצבעותיו הרועדות וקרא בחרדה את המשפט הקצר ששרבט בכתב ידו הססגוני של אביו: אני רוצה להיקבר עם גרביים. אנא, אבא.

עוזרו האישי של המנוח אשר נכח במעמד, הרהר בינו לבין עצמו, כיצד זה שבמשך ארבעים שנות שירותו הנאמן והמסור לא עלה בידו להבחין בחיבתו לגרביים. הוא כבש אנחת כאב ופנה לעשות את אשר ידע לעשות על הצד הטוב ביותר; להשליט את השכל על הרגש ולהפעיל את המערכות עבור מעסיקיו.

"גרביים". השמועה החדשה נשאה ברוח על גבי השמועה על פטירתו שהפכה לנושנה. גרביים! באותם שעות לא היה זה נדיר להיתקל באנשים שבמהלך הליכתם הטרודה עצרו בפתע. הרימו את שולי מכנסיהם, התבוננו בגרביהם והמשיכו לצעד לעבר ההלוויה.

אה, היה זה יומם הטוב של האנשים שיודעים הכול לפני כולם: "הוא פדנט".

"הוא מתכוון לתחיית המתים". הוא אסטניס".

"הוא רוצה להראות שגם לחפצים קטנים יש תפקיד".

"זו בדותא". "תמיד חשבתי שהוא מל"ז צדיקים".

"עוד מעט יספרו שבקש גם עניבה". "הוא גרב אותם ביום השחרור ממחנה הריכוז".

"מי יודע איזו הפתעה טמונה בצואה השנייה".

במשך שעות ארוכות נערכו התייעצות קדחתניות, מה לעשות וכיצד לנהג. בני המשפחה היו אובדי עצות. מבוכתם גברה לאחר שהם גלו על השולחן הקטן ליד מיטתו. זוג גרביים מקפל בקפידה. הם פתחו את הגרביים במהירות. אולי הם אוצרים בתוכם את הסוד הגדול. שני בנים הפכו במהירות את הגרביים לצדם הפנימי. או אז נשרה פתקית זוהרת: "אכן, אלא הם הגרביים".

לאחר התייעצות עם כל מי שצריך להתייעץ בדבר, החברה קדישא ורבניה, החלט, כי הנפטר הנכבד ייטמן באדמה, ככל יהודי. ללא גרביים.

רבנים נשאו דברי הספד נרגשים. בני המשפחה נפרדו ברטט מראש המשפחה. הבן הבכור לא התאפק, ורמז בדבריו כי אביו היה צלול ופקח עד הרגע האחרון, כדי להוציא מלבם של אי-אלו שאמרו כי אינם רוצים לומר שאביו עשה את שעשה שלא בצלילות. טרם סיים את דבריו, בכה נרגשות ובקש

מן הנפטר סליחה ומחילה בשם כל בני המשפחה, על שאינם ממלאים אחר בקשתו הצנוע כל כך. גרביים...

כתום השבעה ישבו בני המנוח מכנסים יחד בחדר העבודה של האב, כדי לפתח את המעטפה ובה הצואה השנייה.

מחוץ לבית נקהלו סקרנים רבים. ארגונים שונים דאגו להזכיר את קיומם בדרכים שונות, למקרה שבצואתו מצווה הנפטר להוריש את כל הונו למוסד אחד ויחיד שיבחרו בניו, ושיחות טלפון רבות זרמו מאת אנשים שביקשו להציע עזרה.

שוב נשלף כתב היד המכר מתוך המעטפה. הייתה זו צואה רגילה, עמוסה במסמכים ובהוראות פרטניות המבהירות מי יירש אילו נכסים, מהם התנאים לכך וכיצד יפעל. מעל צרור הדפים המסדר נחו בשלוח שתי פתקיות צבעוניות.

על הפתקית הראשונה נכתב:

"בני היקרים לי עד מאד! אני יודע שלא מילאתם את בקשתי להיקבר עם גרביים. אל תצטערו, אני בטוח שרציתם למלא את בקשתי, אך הסבירו לכם שהיא לא מציאותית. אוהב, אבא."

על הפתקית השנייה נכתב: בני היקרים, לאחר שנוכחתם לדעת כי עם תום חייב של האדם הוא אינו יכול להחליט אפילו על לבישת גרביים, אקווה כי תפיקו את הלקח ותנצלו לטובה את הנכסים הרבים שאני מוריש לכם לעשיית מצוות ומעשים טובים, כי מאומה מכל הנכסים לא תיקחו אתכם מכאן, אוהב, אבא."

מאז ששמעתי מעשה זה, נסתי לברר אם היה אם לא! אך הדבר לא עלה בידי. ברם לאחר שמהרהרים בו, אי אפשר לומר שאינו נכון.

המברך יתברך (גד שכטמן)

"איזו משאלה ברצונך שאמלא לך? שאל השד שהגיח מהבקבוק את הקבצן המופתע שבסך הכול אסף בקבוקים שניתן לקבל עליהם דמי פיקדון. "אני רוצה וילה", נרגש הקבצן עד עמקי נשמתו. "אתה שפוי? גער בו השדון, "אילו הייתה לי וילה - הייתי מתגורר בבקבוק...!"?

***

כשסיימו עם ישראל להקים את המשכן, הגיעו וסיפרו זאת למשה רבינו, ותגובתו הייתה "ויברך אותם משה". מה בירכם? אומר רש"י בשם המדרש: "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם". וצריך להבין: הקב"ה מצווה את עם ישראל להקים משכן, על מנת שיוכל לשכון בתוכם, ולשם כך טרחו ישראל ועמלו זמן ממושך והשקיעו ממון רב. וכי לברכתו של משה הם צריכים כדי שתהיה שכינה? הרי הקב"ה הבטיח שישכון בתוכם.

מספרים על ה"בבא סאלי", רבי ישראל אבוחצירא, שהתקוטט בילדותו עם אחד מחבריו כדרכם של ילדים, וברוב כעסו הפטיר לעבר הילד השני קללה. אביו, הגאון הקדוש רבי מסעוד, שמע זאת ונחרד. קרא לבנו ישראל לחדרו ובכובד ראש אמר לו: "דע לך בני! אצלנו במשפחה יש השפעה רבה וכוח גדול לדיבור, לכן מעתה ואילך הישמר מאוד על כל מילה שאתה מוציא מפיך ולעולם אל תקלל יהודי."

סיים הבבא סאלי בענווה ואמר: מאז ששמעתי מפי אבי על הכוח שניתן לי - אני רק מברך יהודים. אבל לא רק לצדיקים ומיוחסים יש כח בדיבורם, אלא לכל יהודי באשר הוא יש כח (גם אם לא כח השפעה רב כמו הצדיקים, אבל כח השפעה יש). מהו כח זה? חז"ל הקדושים מזהירים: "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך". זאת אומרת, גם אם אדם פשוט בירך אותך, אל תרגיש בלבך תרעומת כלפיו, או חלילה זלזול בברכתו. שכן ייתכן שבאותו הרגע תהיה עת רצון בשמי מרומים וברכתו לך תתקיים במלואה.

ומיהו זה שאינו רוצה להתברך?... לכן, ברכה באשר היא, חשובה למתברך. ומה בקשר למברך עצמו? גם כאן הקב"ה מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה, והמברך את סובבו תמיד במאור פנים ובלב שמח באמת בשמחתם, מרויח שהוא עצמו יתברך מהקב"ה באותה הצורה. גם לכוהנים, שנצטוו לברך את עם ישראל באהבה, מבטיחה התורה: "ושמו את שמי [וברכתי] על בני ישראל", כנגד זה הם זוכים להבטחה א-לוקית "ואני אברכם".

כאן המקום להרחיב מעט במושג "ברכה". רבי אליהו אליעזר דסלר, מחבר הספר "מכתב מאליהו", נותן דוגמה לעיקרון הברכה: מחירו של פריט או חפץ בעולמנו, ייקבע על פי רוב לפי שני פרמטרים – הצריכה שלו וזמינות מדוע זקוקים לברכה? ברכה - שפע רב ללא מאמץ מרכיביו.

לדוגמה: הלחם מורכב מחומרים זמינים בהחלט, אך צריכתו התמידית מחייבת פיקוח הדוק עליו, בכדי שסוחרים לא ינצלו את המצב ויעלו את מחירו. לעומתו, מכוניות יוקרה שמרכיביהן אינם חלקים מצויים בשוק, ויצרניות הרכב נוהגות להשתמש להרכבתן בחלקים משובחים ומקוריים, יעלו הרבה יותר ממכונית ממוצעת. אבל מכיוון שהדרישה להחזיק בהן היא חוויה שבה משתמש בדרך כלל מי שהממון מצוי בכיסו, מחירן לא מוגבל.

לפי נתון זה, בבואנו לבדוק האם יש מחיר לאוויר אותו אנו נושמים, צריך להיות לפחות מחיר אגרה חודשי (כיון שלא שייך למדוד כמה נשימות נשם אדם בחודש, ולשקלל זאת עם גודל הריאות שלו...) לכל אדם. ומחיר זה כמובן צריך להיות מפוקח. אבל אין מי שמשלם על אוויר לנשימה בכל מקום על פני הגלובוס שנמצא מעל הקרקע. מדוע? משום שהאוויר אינו מוגבל בכמות, לא צריכים לעבוד כדי לייצר אותו, והוא זמין לשימוש תמידי בלי פרומיל מאמץ. ואם התוצאה היא שהוא גם בחינם, הרי שהאוויר הוא "ברכה". ברכה הינה - מועט המחזיק את המרובה. משה רבינו, העניו מכל האדם, רצה ללמדנו שאפילו כעת, בעת שיש בידינו צו א-לוקי בתוספת הבטחה להקים משכן שבתוכו תשרה שכינה, עדיין יש לברך בעין טובה ובענווה: "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם".

***

גם כשאצלך עדיין חסר, אל תימנע מלאחל זאת לשני בלב חפץ ועין טובה. שכן הברכה, לעולם אינה מיותרת, תמיד היא מבוקשת ורצויה ואין לדעת מתי היא תביא בכנפיה שפע וברכה למברך ולמתברך. במספר מילים תוכל לאחל לחברך וילה רחבת-ידיים, הרי שהמועט החזיק את המרובה, והברכה הגדולה יותר - שתקבל בעצמך כפי מדת הברכה שהענקת לזולת. ברוכים תהיו!

אלה פקודי המשכן (לח, כא) (גד שכטמן)

במדרש מובא שישראל דרשו ממשה לערוך להם חשבון מפורט על הוצאות המשכן, ולכן פרשה זו מוקדשת רובה ככולה לחשבון מלאכת המשכן. "פקודי" לשון מניין. על פניו, נשמע שדרישה זו של ישראל חצופה היא מאין כמותה. וכי חשדו במשה ששלשל מכסף המשכן לכיסו הפרטי?

אך ב"תפארת שלמה" מראדומסק, דרש הרב רעיון נאה: כבר לימדונו חז"ל שבצלאל בן אורי ואהליאב בן אחיסמך "חושבי מחשבות" היו. לאמור: ידעו הם ברוח קודשם מה מדת טהרת הנתינה – ולפי זה שימש הכסף לדבר קדוש יותר. בכיסופיהם של ישראל שממונם ישמש למטרות נעלות יותר, באו כולם למשה רבנו שיאמר להם להיכן הלכה תרומתו של כל אחד. לזה אמר משה שכספו שימש לארון, ולזה אמר שהמזבח נעשה מתרומתו. מחשבון זה, נעשה חשבון מפורט ומדוקדק של כל אגורה שנתרמה ושימשה למלאכת המשכן.

יוצא אם כן, שלא דרישה חצופה יש כאן, אלא אהבת הבורא ב"ה ועבודתו הטהורה. משכך, טרחה התורה להקדיש פרשה שלמה למניין התרומות של ישראל קדושים.

כאשר ציווה ה' את משה (לט, א) (הרב בנימין אסולין)

בפרשה זו – אמר הצדיק רבי אליהו מישקובסקי – אנו מוצאים פעמים רבות שהכתוב חוזר ומציין שמשה רבנו עשה כך "כאשר ציווה ה' את משה", לשם מה הכתוב חוזר על כך? אלא – אמר רבי אליהו – כאשר אדם מקבל מאת המלך משרה כממונה על עסקי הציבור, ומכוח תפקידו הוא מחלק הוראות ופקודות לאנשיו, יש בכך משום כבוד גדול עבורו. בכך מעמדו מתנשא ומתרומם בעיני המון העם.

לא כך נהג משה רבינו, על אך שהקדוש ברוך הוא הפקיד אותו כממונה על מלאכת הקמת המשכן, לא נטל כבוד וגדולה לעצמו ולא החשיב את המשרה החשובה כשררה אלא ביצע את המוטל עליו רק משום שכך ציווה אותו ה'.

לכן – סיים רבי אליהו – התורה מעידה עליו בפרשה זו לא פחות משמונה עשרה פעמים שעשה כן "כאשר ציווה ה' את משה!"

ויעשו את ציץ נזר הקודש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קודש לה' (לט, ז) (אהרון כהן)

יש להבין – שאל הצדיק רבי אברהם מרדכי אלטר מגור – מדוע כאן כתבה התורה "ויכתבו" בלשון רבים? אלא – השיב הרבי – בגמרא מסכת יומא (דף ל"ח עמוד ב') מסופר על אדם בשם "בן קמצר" שהיה אומן נפלא וידע לכתוב שם ה' בן ארבע אותיות בבת אחת! כיצד היה עושה כן? היה בן קמצר מניח ארבע קולמוסים בין אצבעותיו וכותב בו זמנית את כל ארבעת האותיות של שם ה'! את המומחיות המיוחדת הזו סירב בן קמצר ללמד אחרים ובגמרא שם דורשים אותו משום כך לגנאי וקוראים עליו את הפסוק "ושם רשעים ירקב!"

ובאמת – הקשה רבי אברהם מרדכי – מדוע יש לגנות אותו כל כך? ומה החיסרון בכך אם שם ה' נכתב באופן רגיל, אות אחר אות? אלא – תירץ הרבי – כאשר כותבים את שם ה' באופן מיוחד זה יש מעלה גדולה שהשם אינו חסר אף לא לרגע אחד! יש בכך משום כבוד שמים! גם כאן – סיים הרבי –

רצו ששם ה' יהיה כתוב על הציץ באופן שלם וללא חסרון אפילו של רגע קט, משום כך נאמר כאן "ויכתבו" בלשון רבים, כי השם נכתב על ידי ארבעה אנשים בו זמנית כדי שיהיה נכתב בבת אחת!

ויביאו את המשכן אל משה (לט, לג)

במדרש תנחומא כותב על פסוק זה: "למדנו רבנו כמה דברים תקנו מפני דרכי שלום, כך שנו רבותינו אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום". לכתחילה, תלמיד חכם צריך היה לעלות ראשון, אך מפני דרכי שלום קבעו שכהן יקרא ראשון וכו'.

מה הקשר בין המדרש לפסוק?

עוד שואל המהר"ל דיסקין: משה רבנו, שהיה עניו מכל אדם, מדוע הטריח את בעלי המלאכה להביא לפניו את המשכן, שהיה משא כבד מאד?

ומתריך: אם משה רבנו היה הולך לראות את המשכן, היה עליו להתחיל לראות מעשי ידיו של בעל מלאכה אחד, והאחרים היו נעלבים, משום שהשאיר אותם לסוף. משה רבנו הורה להביא את המשכן אליו, ואז יוצר באופן טבעי תור, כי בעל המלאכה שבא ראשון יעמוד ראשון, ואף אחד לא יפגע. מכאן מובן הקשר של הפסוק למדרש: משה אמר להביא לפניו את המשכן משום דרכי שלום, ומוסיף המדרש ואומר: "למדנו רבנו כמה דברים תקנו מפני דרכי שלום"...

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה (לט מג) (מין מאור ישראל זצוק"ל זיע"א)

בחנוכת בית המדרש של ישיבת "הנגב" בנתיבות שנערכה בחודש טבת התשמ"א נשא מרן מאור ישראל זצוק"ל זיע"א את דבריו ואמר:

בסיום מלאכת המשכן נאמר: וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה – לכאורה יש כפילות בלשון הפסוק שנאמר בו: והנה עשו אותה, ושוב נאמר בו: כן עשו? אלא יש עשיה גשמית – גוף המשכן וכליו, ויש עשיה רוחנית – כוונות וסודות ורזין טמירין לעוסקים במלאכת הקודש, כמו שנאמר: ובלב כל חכם לב נתתי חכמה – זוהי חכמת הנסתר להבין ולדעת בעת עשייתם במלאכת הקודש את כל הכוונות הראויות לכוון בהם. וזהו שנאמר בפסוק: והנה עשו אותה – עשיה גשמית, שעשו את בנין המשכן בדייקנות מרובה, אורך ורוחב, כל הפרטים בתבניתם המדויקת. והוסיף ואמר: כן עשו – שגם במובן הרוחני עשו את המשכן עם כל הכוונות והסודות שנמסרו למשה בסוד, כי ידע בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ. וכשראה כן משה שעשו את המשכן כהוגן, הן מבחינה גשמית והן מבחינה רוחנית, עמד וברך אותם שתשרה הברכה במעשה ידיהם.

**וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציווה ה' כן עשו ויברך אותם משה
(לט, מג)**

במדרש מובא שמשה רבנו בקש מבני ישראל בתום מלאכת המשכן שיעשו עמו חשבון ויראו שלא נטל חלילה מאומה לעצמו. משום כך נמנים כאן כל הדברים העשויים במשכן, משקלם המדויק והכמות הנצרכת לעשייתם.

ביאור בדברי המדרש הללו אמר המגיד מדובנא על פי משל: אורח אחד התארח בביתו של גביר עשיר במשך זמן רב. בטרם עזב רצה בעל הבית לבדוק בכליו של האורח, שמא בטעות לקח דבר מה השייך לבית, אולם לא רצה לביישו, משום כך אמר: בדוק נא בחפצך, שמא שכחת דבר מה בביתי...

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – משה רבנו חשש שמא בתוך כדי עבודת המשכן לקח מאן דהוא לכליו, משום כך ביקש מבני ישראל שיערכו הם אתו חשבון ויראו שלא נטל לעצמו כלום, אולם עומק כוונתו הייתה לבדוק שלא נטלו הם לעצמם כלום.

וראיה לכך שמיד בתום הפירוט המדויק נאמר בתורה: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציווה ה' כן עשו ויברך אותם משה", וזהו שבחם שלא שינו מאומה מכל אשר נצטוו ואף לא נטלו לעצמם מאומה.

ויברך אותם משה (לט, מג) (הרב בנימין אסולין)

כאשר ראה משה רבנו שבני ישראל עשו כאשר ציווה אותם ה', מיד ברך אותם ואמר: יהי רצון שתשרה שכנה במעשה ידיכם!

בהספד שנשא הגאון רבי אלחנן ווסרמן על רבו הגדול בעל ה"חפץ חיים" אמר: נכחתי פעם בביתו כאשר נכנסה אליו אישה מברנוביץ' והושיטה לו פתק, עליו היו רשומים שמות של חמישה עשר מבני משפחתה וביקשה מקדוש ישראל שיברך אותם. אמר לה ה"חפץ חיים" שאין לו רשות לעשות זאת. אולם כחלוף רגעים אחדים אמר לה שתכתוב ליד כל שם את משאלותיו כדי שיברך אותם.

מכאן, מורי ורבותי – אמר רבי אלחנן – ראייה ברורה שלרבנו ה"חפץ חיים" הייתה "רוח הקודש", שהרי מתחיל אמר שלא נתנו לו רשות, ורק לאחר מכן, כאשר הרשו לו מהשמיים, ביקש לדעת מהן משאלותיו של כל אחד כדי שיברך אותם.

וכבוד ה' מלא את המשכן (מ, לה) (גד שכטמן)

באחת הערים בגרמניה, בנו בני הקהילה הרפורמית בית כנסת מפואר וגדול מאוד. דא עקא, שבית תפלתם דמה בפרטים רבים מאוד לבית תפלתם של הנוצרים, ברצותם לחקות עד כמה שאפשר את דרכי הגויים.

באחד הימים ראו ראשי הקהילה הרפורמית ברחוב מתחת לבית הכנסת, את הגאון רבי צבי הירש חיות מז'אלקווא. בגאווה בלתי מוסתרת פנו אליו ראשי הקהילה והסבו את תשומת לבו לבית הכנסת המרשים אותו בנו. ראה הרב שמעל פתח הכניסה למקום מתנוסס באותיות זהב פסוק מפרשת פקודי בסופו של חומש שמות, וכך כתבו: "וכבוד ה' מלא את המשכן."

נענה הרב ואמר: הבניין הזה באמת יפה מאוד, אולם טעיתם בכיתוב שחקקתם בפתחו. למראה תמיהתם של הראב"י וראשי הקהל, הוסיף הרב לומר: "פתחתם את מיקום הפסוק הנכון, אך העתקתם מתוכו מילים שגויות."

כמובן שְׁבוּרִים אלו לא זכרו כלל מה כתוב בתורה והיכן נאמר, ולאחר שהות קלה סיים הרב בחיך: "הייתם צריכים לצטט את תחילת הפסוק 'ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד...'"

כי מלא כבוד ה' את בית ה' הפטרת פקודי – מלכים (א,ח)

מעשה שהיה כך היה באחד מבתי הכנסת: נושא צלצולי ודיבורי הטלפונים הניידים היה פרוץ מאוד בבית הכנסת דנן, ועל אף שפעמים רבות הזהירו הרב והגבאי על כך, עדיין חלק מהמתפללים המשיכו לזלזל בקדושת המקדש מעט, ונכנסו למקום עם מכשירים דלוקים שגרמו לטרדה ובלבול במהלך התפילה.

באחד הימים, הגיע אל בית הכנסת אחד המתפללים העונה לשם שמעון, והניח כהרגלו את שני הטלפונים הניידים שלו על גבי השולחן שלפניו. לפני תפילת הלחש, ניגש כמנהגו לעמוד בתפילה אל ממול לארון הקודש, ולפתע, באמצע תפילת הלחש, החל אחד הניידים לצלצל בקול. הצלצול הטריד את כוונת המתפללים, ולאחר דקותיים, כאשר סוף סוף פסק, התחיל המכשיר השני לנגן ולזמר בקולי קולות, עוברים עוד כמה שניות, ושוב, גם הראשון חוזר לצלצל יחד עם השני...

הגבאי הישיש רתח מזעם. ניגש אפוא אל שולחנו של שמעון, נטל את שני המכשירים שצלצולם טרם פסק, ולא טרח כלל לחפש באמצע תפילתו אחר בעליהם, אלא פשוט יצא אל מחוץ להיכל בית הכנסת, הניחם על הספסל שברחוב, וחזר לתפילתו... (יצוין שמדובר בגבאי ישיש שאינו יודע כלל להשתמש בפלאפון, ולכן לא ידע כיצד לנתק את המכשירים).

לאחר ששב שמעון אל מקומו, הבחין מיד בהעלמות המכשירים. שאל היכן הם, ואמרו לו שהגבאי הוציאם לחוץ. יצא לחפשם, אך היה זה מאוחר מדי... המכשירים כבר אינם על הספסל! כעת תובע שמעון את הגבאי לשלם לו את דמי הניידים היקרים, "מדוע לא חיפשת היכן אני עומד? ואם כבר החלטת להוציאם, מדוע אל הרחוב?!", אך הגבאי לא עמד מנגד וטען לעומתו: "באמצע השמונה-עשרה לא אלק לחפש אחריך. הולכתי את המכשירים אל מקומם הראוי - אל הרחוב.!" עם מי הדין-?

והשיב הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: בוודאי שהמתפלל התנהג כפושע גדול, אך כל זה רק בנוגע ל'אורח חיים', אך כשדנים ב'חושן משפט' [בדיני ממונות], הרי עדיין ממונו לא הופקר. (ואמנם כאשר המכשירים מפריעים יש רשות להוציאם אל הרחוב, אבל המוציא חייב לשמור עליהם כדין השבת אבידה, שכן כאשר האבדה בחוץ יש לשמור עליה). ובשלמא אם אב בית הדין המקומי היה עושה זאת, היה מקום לפטרו, מדין 'הפקר בית דין הפקר', וכעין המבואר בשולחן ערוך (ח"מ סי' ב' ס"א): "כל בית דין, אפילו אינם סמוכים בארץ ישראל, אם רואים שהעם פרוצים בעבירות, ושהוא צורך שעה, היו דנין בין מיתה בין ממון, בין כל דיני עונש". אך לגבאי לא הייתה רשות מבית דין להפקיר את ממונו של האיש, ולכן לכאורה שלם את דמי המכשירים!

ונציג שאלה מרתקת נוספת שהתעוררה בעקבות בעיית הפלאפונים בבית הכנסת: בבית כנסת הממוקם בסמוך לבית חולים מסוים, מתפללים בני השכונה וגם חולים ורופאים מבית החולים, ואף בו פשתה מספחת צלצולי הפלאפונים.

והנה, באחד הימים פליאה התעוררה בקרב הציבור, משום שהתפילה התנהלה על מי מנוחות, ללא הפרעות צלצולי ודיבורי הפלאפונים. כאשר האנשים המופתעים שלפו את הניידים מכיסם על מנת לבדוק האם הם במצב זמין (שכן לא יתכן שכל כך הרבה זמן שאני לא מקבל שיחה), השתוממו לגלות, כי אצל כל אחד מהם קיימת בעיה זהה - המכשיר אמנם דלוק, אך אין קליטה... אין אפשרות לחייג מהמכשיר ולא לקבל שיחות ...

מה התברר? - הגבאים נקטו ביוזמה מקורית כדי למגר את תופעת הפלאפונים: הם רכשו מכשיר מיוחד, המונע את קליטת המכשירים הניידים בכל חלל בית הכנסת ('מיסוך'), כך שמעתה התפילה מתנהלת ללא צלצולים ובלבולים...

אלא, שאחד המתפללים הקבועים בבית הכנסת, רופא בכיר מבית החולים הסמוך, ניגש אל הגבאים וטען: "המכשיר שהתקנתם אמנם נצרך על מנת למנוע את הצלצולים המטרידים, אך הוא גם מונע אותי מלהגיע לבית הכנסת"... מכיוון שבבית הכנסת שבבית החולים אין מניין מתפללים, הרופא נהג להגיע מידי יום אל בית הכנסת הסמוך, תוך כדי שהטלפון נשאר דלוק בכיסו, למקרה בו יוזעק לשוב לבית החולים. ועתה הודיע לגבאים שהתקנת המכשיר החדש, תאלץ אותנו להתפלל ביחידות...

ובאים הגבאים ושואלים: היאך עלינו לנהוג עתה, האם יש להתחשב בטענת הרופא ולסלק את המכשיר שחוסם את הקליטה על מנת לאפשר לו להגיע לתפילה בציבור בבית הכנסת, או שמא אין להסיר את המכשיר שהותקן לכבוד בית א-לוקינו?

השיב הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שאמנם מכשיר חסימת הקליטה גורם להצלת חלק מהאנשים מחטא חמור של זלזול במקדש מעט, בכל זאת נראה שיש להתחשב ברופא ולהסיר את המכשיר, משום שלא מסתבר שנפגע ונדחה יהודי כשר וצדיק מפני תקנתם של פושעים.

סכום הפסוקים (...אוצר חיים)

בכל סופי הפרשיות מופיע סכום הפסוקים ומסומן הוא, פרט לפרשת פקודי, אין סימן על סכום הפסוקים. והסבירו בשם אחד הצדיקים, כי לדעתו אין זה אלא השמטת המדפיס, ואפשר שהיה כתוב "בלי כל סימן - כלומר שהסימן "בלי כל" היינו צ"ב פסוקים - סימן ! ובא המדפיס ותפס כפשוטו שאין כאן סימן, והשמיטו. מובא בספר "תורת הפרשה".

שיכור מסובב (אפריון שלמה, גליון מס' 160)

"מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם. "אומר ר' שמעלק'ה מניקלשבורג: מדוע לא בא בן ישי?! אתה בוכה על כך ש-2,000 שנה אנחנו בגלות, ולא רואים את הסוף... אבל מתי בפעם האחרונה התפללת על בן ישי?! כל היום אתה עסוק בלהתפלל על הפרנסה, על הילדים, על האישה, על הרפואה... אבל מתי באמת בכית על הגלות?... מכוונים ב'רפאנו', מכוונים ב'ברך עלינו... מי מכוון ב'בונה ירושלים'?! מי מכוון ב'מצמיח ישועה'?! 'מדוע לא בא בן ישי? משום 'אל הלחם' - כי אנחנו עסוקים כל היום בלחם שלנו.

שיכור אחד החליט שהוא יכול ליסע ברכב. הוא עלה על הרכב, חגר חגורה, התניע, התחיל ליסע ו...תפס אותו שוטר". תוציא רישיונות", אומר השוטר. השיכור שלנו במקום להוציא רישיונות, הוציא 200 שקל... השוטר לקח את הכסף, ואמר לו: 'סע.!' הוא ממשיך לנסוע, אחרי 100 מטר... שוב

שוטר". תוציא רישיונות. "בלי להתבלבל, הוציא הסיכור שוב 200 שקל ... גם הפעם לקח השוטר את הכסף, והשיכור המשיך בנסיעה. אחרי 100 מטר עוצר אותו עוד פעם שוטר". מה אתה רוצה?", שואל הסיכור 500 שקל, ענה לו השוטר 500. שקל?! לא מספיק שאתה לא עושה את העבודה שלך ואתה לוקח שוחד, אתה גם לוקח תעריף פי 2 וחצי מכל החברים שלך?! אמר לו השוטר: "טיפש! תבין, אני עושה לך טובה ... אם תביא לי 500 שקל, אני יראה לך איך יוצאים מהכיכר הזאת, ולא תצטרך לשלם לי 200 כל סיבוב..."

אנחנו רוצים לצאת מהכיכר של החורבן. איך יוצאים משם?! רק אם נתפלל על כך בכוונה. אומר הקב"ה: תזעקו, תבקשו, תבכו, תתחננו ... ואז "קרוב ה' לנשברי לב, ואת דכאי רוח יושיע!"

חידון לפרשת פקודי

הצג תשובות

1. איזה סוג של מטבע מוזכר בפרשה זו ורק עוד פעם אחת בתורה כולה (והיכן)?
2. איזו מהמתכות היקרות שנתרמו למשכן נאספה בכמות הגדולה ביותר?
3. איזו אבן יקרה נמצאת בשלושה מקומות בבגדי הכהן הגדול?
4. מהן שתי האבנים, מתוך תריסר אבני החושן, שמופיעות במקום נוסף בתורה – ולא בקשר למשכן?
5. היכן מוזכרים בפרשתנו פעמונים?
6. באילו הקשרים מוזכרת אש בפרשות ויקהל ופקודי?

הסתר תשובות

תשובות לחידון פרשת פקודי

1. איזה סוג של מטבע מוזכר בפרשה זו ורק עוד פעם אחת בתורה כולה (והיכן)?
כל איש מבני ישראל היה צריך לתרום למשכן בקע כסף, שערכו מחצית השקל (שמות לח כו עם רש"י). בפרשת חיי שרה, בין המתנות שהעניק אליעזר לרבקה, היה נזם במשקל בקע (בראשית כד כב עם רש"י).
2. איזו מהמתכות היקרות שנתרמו למשכן נאספה בכמות הגדולה ביותר?
הכסף נאסף בכמות הגדולה ביותר, בסך כולל של מאה כיכרות ו-1,775 שקלים (שמות לח כה).
3. איזו אבן יקרה נמצאת בשלושה מקומות בבגדי הכהן הגדול?
השוהם נמצאת על שתי רצועות הכתף של האפוד (לט ו-ז) וכן בשורה הרביעית של אבני החושן (שמות לט יג).
4. מהן שתי האבנים, מתוך תריסר אבני החושן, שמופיעות במקום נוסף בתורה – ולא בקשר למשכן?

אבן הספיר שנמצאת בחושן (שמות לט יא) מוזכרת גם בפרשת משפטים, במראה שראו הזקנים על הר סיני (שמות כד י). אבן השוהם שנמצאת בחושן (שמות לט יג) ועל רצועות האפוד (לה ט), מופיעה גם בפרשת בראשית, בתיאור הנהרות שזורמים מעדן (בראשית ב יב).

5. היכן מוזכרים בפרשתנו פעמונים?

”פעמוני זהב” היו מחוברים לשולי מעילו של הכהן הגדול (שמות לט כה).

6. באילו הקשרים מוזכרת אש בפרשות ויקהל ופקודי?

בתחילת פרשת ויקהל מוזכרת אש ביחס לשמירת השבת (שמות לה ג), ובפסוק האחרון של פקודי היא מוזכרת ביחס לעמוד האש שהוביל בלילה את עם ישראל במדבר (שמות מ לח).

חידון השבוע - ויקהל-פקודי

הצג תשובות

מאת הרב יהושע שקדי.

הסתר תשובות

א	זה מתחרז ומזכיר רוצח מסוכן אבל זו רק אחת ממלאכות המשכן	אורג	<input type="text"/>
ב	מחצית השקל משקלה כמו הנזם שנתן אליעזר לכלה	בקע	<input type="text"/>
ג	מילה נרדפת לקודקוד אותה צריך לפקוד	גלגלת	<input type="text"/>
ד	מבני השפחות ולעבודת המשכן הוא לא חשוב פחות	דן	<input type="text"/>
ה	נשאר המון ממה שהביאו ההמון	הותר	<input type="text"/>

אות לתפוס את היריעות	ו	<input type="text"/>	וו
עטרה סימן לכתר תורה	ז	<input type="text"/>	זר
האם תדע אחת ולתמיד מהו השם השני של הצמיד	ח	<input type="text"/>	חח
הנשים עשו על העיזים מבלי שאת הנוצה גוזזים	ט	<input type="text"/>	טוו
שימש את יריעות המשכן ואת קלעי החצר ונמצא במחנה כשאויב בא להצר	י	<input type="text"/>	יתד
בכניסה לחצר, משמאל ומימין יש חלק בגוף המופיע בברכת בנימין	כ	<input type="text"/>	כתף
יש לו פנים ומחולק לכהנים	ל	<input type="text"/>	לחם הפנים
חמש יריעות תפורות ארבעים דף עם שורות	מ	<input type="text"/>	מתברת
מה שחסר הם חיכו לראות ולכן נחסר מהם אות	נ	<input type="text"/>	נשיאים

למזבח הוא אחד הכלים ובים על הגלים	ס	סירה <input type="text"/>
כך מכונה מזבח החיצון על שם הקרבן שעולה לרצון	ע	עולה <input type="text"/>
תשעה כאלו היו במנורה, ליופי וגם במטה אהרן, שלא יטילו בו דופי	פ	פרח <input type="text"/>
שם זהב על הקרשים המתין וחיכה, אולי לאנשים	צ	ציפה <input type="text"/>
על הציץ כתוב אותם פיתוחי חותם	ק	קודש <input type="text"/>
במעיל צריך להיות וכמוהו נרבה זכויות	ר	רימון <input type="text"/>
שלוש אבנים בחושן ובאפוד נתונים	ש	שוהם <input type="text"/>
מין חיה לצורך המשכן היתה	ת	תחש <input type="text"/>